

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״נ

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״נ מרים שיינדל בת יבלחט״א אפרים שמעון סינאוויץ

שור שנגח את הפרה פרק חמישי בבא קמא

שניהם ברשות. פ"ה כגון צרה"ר שלח נרשות כגון שניהם רלים צרה"ר וקשה דהיינו ממתיק צפרק המניח (לעיל דף 33) ונראה לפרש כגון שנגח נצ"ה שלח נרשות או נרשות דלית ליה לאסקוי אדעמיה כמו שנחמו לו נרשות כמו כן נחמו לאחרי נרשות או כמו שהזכיר נכנס שלח נרשות שמה גם אחר נכנס שלח נרשות ולכן חייבין כשהיוק זה את זה אפי' היוק שלח מדעת אבל אחד נרשות ואחד שלח נרשות האזי איה ליה לאסקוי אדעמיה צהאי והאי לית ליה לאסקוי אדעמיה צהאי ואם שלח מדעת היוק נרשות פטור שלח נרשות חייב:

דחוא ירוקא ונפלא רש"י מוקי ההיא דהיה מתחך

צמותל ג' פעמים הראשונים לא היתה כוונתו להתחך אלא כוונה להפיל על האדם ופטור דקמי התם אהך אחרונה שהיתה להתחך והראשונות אהנו שנעשה ממוך כן מועד ובהך אחרונה¹⁰ חשיב ליה משונה קלת שהרג נפילת הכותל ולכן לא נחשב מועד אלא מחמת הראשונות וזה דוחק לחשיב משונה מה שעשה להנחתו לאכול ירוקא או להתחך¹¹ וגם תימה הוא לומר דהוי מועד צהפלת כותל אחרונה שהיתה שלח כוונה על ידי הראשונות שהיו כוונה ולפירושו ג"ל דהא דקאמר הכה צמועד ליפול על גבי אדם צצורות לא הוכיח צני אדם אלא צציל אחרונה דג' הראשונות לא חייבין אלא שיהא מועד ויעשה אורחיה להפיל עצמו צצור לאכול הירק: **ושמואל** אמר ההבאה ברבי. לכאורה נראה להלכתא כשמואל צדיני וצ"ע דרצא קאמר לעיל¹² הכניס שורו לתור צעל הצית שלח נרשות וחסר צו צורות שתיק ומערות צעל השור חייב צנזקי חלך משמע אצל נרשות פטור ואי כרבי אפי' נרשות חייב דלרבי סתמא חייב צעל השור וכולה סוגיא דלעיל¹³ מסיק רבא כרצנן ואפי' נשצרו צרות ואפי' חנק עצמו¹⁴:

טעמא דאמר ר"ה שמרו כולה

דלך זירא לא קשה שורו לתור צעל הצית וכולה רבי היא וכו' סתמא שניהם פטורין צין צרישא צין צסיפא דאין כל אחד מקצלו עליו שמירת חצירו ולרצנן הא סתמא שניהם חייבים: **אימא** סיפא כו'. הכא לא משני נעשה כדמשני צפרק קמא דקדושין (דף 37 ע"ב) גבי נתן הוא ולאמרה היא¹⁵ מקודשת נתנה היא ולאמרה הוא¹⁶ אין מקודשת ממש דהכא איה ליה שניא אחרונה דקאמר תנרא אצל התם ליכא למימר תנרא דליכא פלוגתא צמילתא: חמרתא

שניהם ברשות. כגון צרה"ר או חלך השותפין או שנתן ל¹⁷ צעל הצית נשות ליכנס: או שניהן שאלא ברשות. כגון שתיקן רלין צרה"ר¹⁸: היוקו. צדלים זה את זה ואפי' שלח צמתיקין: חייבין. צנזקין (ג) שנים שהיו מהלכין צרה"ר והיוקו זה את זה פטורין ההוא היוקו הזוקו הוא ולא דק צלישטי: דברשות פטור. צין היוק צדלים צין היוק דממילא וצדלא ידע ליה: שהבאיש בשעת נפילה. דהוי מוק ממש ולא דמי לצור: ומים צי"ם. כל חפלים ככלים דלא חייב צצור (עלה מיתה אלא על נזקי צצמה¹⁹) ושאלר חפלים היוקין זו היא מיתמת²⁰: מאי איכא צמימר. הא לית ליה מורת צור ומנומו הוא ומשורו למדנו ולא פטור ציה כלים: מגופו. שהיה מלוכך צטיט: אב"ל מריחיה. לאו גופיה הוא דסרתון דצבילה ממילא אחי לה וצבילה גרמא הוא שגורמת לסרתון שיצא: **בר קפלא** הוא. צנפילה קמיתתא והיאך צא לדי מועד צצמלא גבי מועד דנתינת איכא למימר כדלמרינן צצירקין דלעיל (דף 38 ע"ב) דקטל וערק א"י צשאין מכירין את השור אי נמי שהזנו וזמני וזמנין אצל זה לא עלה מן הצור מאליו ולכיכא למימר ערק ולא אין מכירין ולא הזנו דמילתא דלית ליה קלא

הנהגות הב"ה

(א) גבי אהאן לרבי דלמר על שיקבל עליה בעל הבית נטירתא רישא רבנן כ"ל:

גליון הש"ס

גבי ריה"ג היא דאמר בר"ש קשה לי הא להדיא אר"ט כן צמועד דמשלם נרשות יוק כופר שלם לעיל דף 37 כו ע"א וא"כ למאי צריך ללמוד ממה דלמר ר"ע כן צנוק וגם הו"ל לומר צצנזור ר"ע היא דלמר חס משלם כופר שלם נרשות היוק וצ"ע:

הנהגות וצינונים

(א) בכתיב הירשא צ"ה: (ב) אולי צ"ל ע"ה בהביתא (ג) א"כ ע"ה בהביתא (ד) צ"ל בר"ג (ה) איזוק חבור: (ו) צ"ל אחרונה (בייש) וכ"ה בכתיב: (ז) צ"ל ואפ"ר (ח) גליון: (ט) צ"ל ואפ"ר (י) גליון: (יא) צ"ל ואפ"ר (יב) גליון:

היא: דחוא ירוקא. עשצ על פי הצור וצא לאכול ונפל דאהך נפילה לא איכין ומיהו כופר שלח כוונה משלם צנפילה אחרונה ואע"פ שאין השור צסקילה ושמשנין לרבי (לעיל דף 37 ע"ב) דלמר פטור מצור ומנה ה"מ צמועד לנגיחות צכוונה וערק לאגמא צראשונות²¹ וגם ד' שלח כוונה פטור ליה מגזירת הכתוב דכתיב²² השור יסקל וגם צעליו וגו' כל זמן שאין השור צסקילה אין צעלים משלמין כופר אצל זה שלח היתה צו חייב צסקילה כלל אין העדאתו אלא לכופר של שן ורגל²³ צחלר היוק דלוקמטיק²⁴ צרגל שדרסה ע"ג מיוק צחלר היוק דליכא כופר ברגל ויזק על גב דשלח כוונה הוא ואין השור צסקילה וה"ל דחוא ירוקא ונפל תולדה דשן היא דמתחין להנחתו וא"מ משונה הוא ואין זו שן כיון דלייעד ליה אורחא הוא ולאוקמי להך נפילה אחרונה צמתיקין והשור צסקילה לא מניין דלגבי כוונה חס הוא וליכא כופר דהא כל כמה דלא חזי ירוקא לא אייעד: ושמואל²⁵ אמר. לעולם צת וממתיקין חיי כופר קאמר ר' יוסי היא: ע"א. מוקים לה נמי צמס וכופר שלם: היינו דקתני אביו או בנו. דהוי קין צחלר היוק דמשלם כופר שלם אלא לשמואל דלמר חזי כופר מאי איריא כו': כו' ששנה זו כו'. רישא רבנן וסיפא רבי: כולה רבי היא. וסיפא דוקא ורישא לא מידוק מניה הא סתמא הווק חייב דודאי סתמא נמי הווק חייב הווק פטור והאי דנקט ושמו למיזיה הווק שלם קאמר חס הווק שורו של צעל חלך הא סתמא חזי נוק: **ברתני** שור שהיה מתכוין לחצירו:

10 א"מ פ"ה מהלך מונל ומדק הלכה כו ופ"ו הלכה ג ועיין בהשגות וצ"מ סתמא עשין ע"ש ע"ש ח"מ ס"ר שמה סע"ף וסימן תלפ סע"ף ה':
11 ב"ה מ"י פ"ו מהלכות נזקי ממון הלכה ג ועיין בהשגות וצ"מ סתמא עשין ע"ש ע"ש ח"מ ס"ר שמה סע"ף וסימן תלפ סע"ף ה':
12 ב"ה מ"י פ"ו מהלכות נזקי ממון הלכה ג סתמא עשין ע"ש ע"ש ח"מ ס"ר שמה סע"ף וסימן תלפ סע"ף ה':
13 א"ו מ"י פ"ד מהלכות נזקי ממון הלכה ג סתמא עשין ע"ש ע"ש ח"מ ס"ר שמה סע"ף וסימן תלפ סע"ף ה':
14 ב"ה מ"י פ"ו מהלכות נזקי ממון הלכה ג סתמא עשין ע"ש ע"ש ח"מ ס"ר שמה סע"ף וסימן תלפ סע"ף ה':

סימן סט

מבקר בגן חיות נתן לחיה לאכול וגרם למותה

שאלה

מבקר בגן חיות השליך לעבר אחת החיות שקית עם מזון, למרות שראה בכניסתו לגן החיות שלט גדול שכתוב בו: "אין להאכיל את החיות בשום פנים ואופן". החיה נטלה את השקית, הכניסה אותה לפיה, וכתוצאה מכך היא נחנקה ומתה.

האם חייב הזורק בתשלום דמי הנזק לבעלי הגן?

תשובה

א. משליך השקית פטור בדיני אדם וחייב בדיני שמים על מיתת החיה, כי מעשהו נחשב מזיק בגרמא.¹

מקורות

1. מבואר בגמ' ב"ק (מח:): הנותן סם המות לפני בהמת חבירו ואכלתו ומתה, פטור מניח הסם בדיני אדם וחייב בדיני שמים. ומבואר שם בתוס' (ד"ה הוה לה וכו') שסיבת הפטור בדיני אדם היא, משום שהחיה הביאה על עצמה במתכוון דבר שמזיק לה, ועל כן נחשב הדבר שהיא הזיקה לעצמה ומעשהו של מניח הסם נחשב רק גרמא, וכן כתב שם בנמו"י וע"ש. ועיין בש"ך (ס' שפו ס"ק כג) שכתב שדין זה קיים אפילו אם הוא החביא את הסם בתוך אוכל, והבהמה לא ידעה וגם לא יכלה לדעת מהסם המוחבא, בכל זאת נחשב מעשהו כגרמא בלבד. והטעם לכך הוא, כיון שהיתה לה האפשרות להמנע מאכילת המאכל, והיא עשתה את מעשה הנזק לעצמה מרצונה. למרות שהיא לא ידעה שהיא מזיקה לעצמה ע"י כך, לפיכך נחשב מעשהו של מניח הסם כגרמא בלבד.

לפי זה הוא הדין גם בנידון דנן, המבקר הרי לא הכריח את החיה לקחת לפיה את השקית שהניח לפניו, לפיכך דינו כמזיק בגרמא בלבד, והוא פטור בדיני אדם וחייב בדיני שמים. ואע"פ שהיה אסור לו להניח את השקית לפניו על פי תקנות גן החיות, אולם מכיון שהמבקר לא התחייב להם שבמידה ויפעל בניגוד להוראותיהם שהוא

אולם אם בכניסה לגן החיות היה שלט במקום בולט במקום שכתוב בו: "מי שיתן אוכל או כל דבר אחר לחיה והיא תנוק מחמת זה, ישא בתוצאות הנזק שיגרם", בנידון דנן יתחייב משליך השקית לשלם לבעלים את מחיר החיה שמתה.²

מקורות

ישלם על כך ממון, ומכיון שעצם לשון האיסור שכתבו בעלי הגן אינו יוצר כלפיו חיוב גדול יותר מאשר אם היה מניח סם המות לפני בהמת חבירו ברה"ר, שגם שם התורה אסרה לעשות כן, כמו בכל גרמא בנזקין שהתורה אסרה לעשותה (כמבואר בב"ב כב:): ולמרות זאת מניח הסם פטור על מעשהו בדיני אדם. וכך גם בנידון דנן, עשיית האיסור עדיין מחייבת ממון.

2. אם בעלי הגן התנו את הכניסה לגן החיות בהתחייבותם של המבקרים לשלם את דמי הנזקים שיגרמו לחיות מחמתם, אפילו אם יזיקו להן ע"י גרמא (כמו הנוסח הכתוב בתשובה), אם כן רק על דעת כן הם מרשים להכנס לגן החיות. ומכיון שהמבקר אינו רוצה להיות גנב ולהשתמש בקרקע שאינה שלו בניגוד לרצון ולרשות של הבעלים, אם כן בהסכמתו להשתמש בקרקע של חבירו ע"י הליכתו שם הוא יצר את קנין ההשתמשות שלו כמו שמבואר לגבי מהלך בשביל של כרמים המבואר בגמ' בב"ב (ק.) שהליכתו בשביל הנ"ל יוצרת את חלות קנין ההשתמשות (ועיין בקצות החשן (סי' קנג ס"ק ג) שזהו המקור לבעלות הקניינית של חזקת תשמישין המבוארת בשני הפרקים הראשונים של ב"ב וע"ש), לפיכך בנידון דנן, המשתמש בגן החיות מתחייב בשעת עשיית קניין ההשתמשות, בתנאים שקבעו בעלי הגן ושרק על דעת כן הם מאפשרים לו לעשות את הקנין הנ"ל ולהשתמש בקרקע של גן החיות ששייכת להם, ונחשב הדבר כשכירות קרקע לזמן מוגדר. לכן הוא נכנס מראש על דעת לשלם את הסכום שקבעו כדמי כניסה, ונחשבת התחייבות זו, כמו כל תנאי אחר בממון שאדם יכול להתחייב בו, אפילו אם מעיקר הדין התורה פטרה אותו.

משא"כ בנידון שבסעיף א', שם לא היתה התניה מצד הבעלים שההשתמשות במקום הינה על דעת תשלום במקרה של נזק ע"י גרמא, אלא הם רק כתבו איסור על האכלת בע"ח. א"כ אע"פ שהמבקר עבר על תנאם, ואסור היה לו לעשות פעולה זו, אולם הוא לא התחייב להם בתשלום אם יעבור על דבריהם. לפיכך נשאר דינו כדין מזיק בגרמא שהתורה פטרה אותו בדיני אדם.

בבא קמא דף מח

ים של שלמה | פרק חמישי – שור שנגח את הפרה רכט

חנם לא הוי, אף שנותן לו שכר אינו נוטל שכר שמירה אלא שכר בית, כדאיתא בפרק הזהב¹²⁰, כי לשון זה גרע מרשות סתמא.

ז. דין המכניס פירות לחצר ב"ה שלא ברשות והזק[ה] בהן בהמתו של בעל בית חייב, היינו דוקא כשהוחלק[ה] בהן אבל אכלה ומתה פטור, והנכנס ברשות דפטור אפילו (הזק) [הזק] מ"מ היכא שהאשה נכנסה לאפות והיא מגלת זרועתיה ומשו"ה יצא בעל הבית לחוץ או היא חייבת אפילו אכה"ג אם אכלה בהמתו של בעל בית ומתה, והאידינא בעו"ה אין מצויה צניעות והכל לפי ראות עיני הדיין.

ז. אמר רב¹²¹ לא שנו במתניתין דהכניס פירות שלא ברשות והזק[ה] בהמתו דבעל בית דחייב המכניס, בשהוחלקה בהן הבהמה ונפלה, אבל אכלה והזקה באכילתה אף מתה פטור, דהוה לה שלא תאכל. ואף הנותן להדיא סם המות לפני בהמת חברו ואכלה ומתה פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים, כדאיתא בהכונס¹²².

ומסיק¹²³: ההיא אשה דעלתה לאפות בבית אחד ואתיא העו של בעל הבית ואכלה העיסה ונתחממו מעיה ומתה, וחייבה רבא לשלומי דמי העו, ולאן דפליג ארב דלעיל אלא דאיירי שנכנסת ברשות ומאחר שלאפות בעי צניעות שהאשה מגלה זרועתה ומשו"ה סילק בעל בית נפשיה ועל האשה היתה מוטלת לשמור הבית וחייבת, אבל אי לא טעמא דצניעות אף הוחלקה בה פטורה מאחר שנכנסה ברשות ונטירתה עליה דבעל בית רמיה. ודוקא אפייה צריך צניעות, אבל טחינה לא, כדאיתא להדיא כבריייתא האשה שנכנסת לטחון חטין אצל בעל הבית ואכלתן בהמתו של בעל בית ומתה בה פטור ואם הוחלקה¹²⁴ בה חייבת, ודוקא שלא ברשות אבל ברשות אף בהוחלקה פטורה, והיינו מעמא דלמחון לא בעי צניעות. וכתבו התוס'¹²⁵: משום הכי נקט לטחון שאע"פ שזה משתכר בריחיים צריך רשות ובלא רשות חייבת, ומהא שמעינן ה"ה לכל מולי דכה"ג.

ומה שכתב¹²⁶ לעיל משום צניעות סליק בעל בית נפשיה, בעו"ה במדינות הללו פולין ואשכנז אין חוששים לזה לא אנשים ולא נשים ואפילו בלא אפייה מגלין זרועותיה¹²⁷, ואי אתי דינא כה"ג פשיטא דהאשה פטורה. ואי טען הבעל בית שמשום צניעות הלך חוצה נאמן בשבועת היסת והיא משלמת ורחמנא לבא בעי. ואי נראה בעיני הדיין דלאו מוחזק בכך להיותו בודל עיניו מלראות ברע פשיטא דלאו כל כמיניה לאפקא ממונא שלא כדין¹²⁸.

ח. דין הכניס שורו שלא ברשות וחפר בה בורות כו' חייב בעל השור בנזקי החצר, וברשות פטור. ואם הפקיר בעל החצר רשותו ונפל אח"כ שור לתוכו חייב בעל החצר. ואם טינף השור גללים אפילו לא אפקרם להדיא ונתקל בו הבעל בית שנטנפו בגדיו פטור, אבל נתקל האדם בעצמו והזק חייב בעל השור.

ח. אמר רבא¹²⁹ הכניס שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות וחפר בה בורות שיחין ומערות, בעל השור חייב לשלם נזקי החצר, ובעל החצר חייב בנזקי הבור אם הפקיר רשותו אח"כ, ואע"ג דאמרינן כי יכרה איש בור ולא שור בור אפ"ה חייב בעל החצר כיון דאית ליה למליצה מקמי דליפקריה דהא בור ידיה הוי וכי אפקרה בתר הכי נותן תקלה ברה"ר מאחר דלא מלייה כמאן דכרייה דמי. ולאן דוקא שור אלא ה"ה אדם¹³⁰ כאשר נפרש לקמן בסיומן כ"ט, ורבותא קאמר אפילו שור דממעמינן מכי יכרה איש בור אפ"ה חייב בעל החצר

רק כתב דלא נפשטה, ולזה כוונת רבינו. 120. בבא מציעא דף שכתבתי. 127. בט"ז העתיק: זרועותיהן. 128. דברי רבינו מט, ב. 121. דף מז, ב. 122. דף נו, א. 123. דף מח, הובאו בט"ז סי' שצג סעי' ג. 129. דף מח, א. 130. כ"כ א. 124. בגמ' הוזקה. 125. ד"ה שנכנסה. 126. נדצ"ל: תוס' ד"ה אע"ג.

לומר דקפיד קפדינן בהדיה [פסחים קי:], ועשה כחפצך וה' ישמרך מכל פגע רע. כנפשך ונפש דורש שלומך ואוהבך יאיר חיים בכרך

הרי כתבתי לך מה שיש לדבר בזה לכאורה, אבל להכריע ולתת עצה למבקש לדעת מה יעשה מי יכניס ראשו להורות בדבר שיש בו ספק נפש, והנח לישראל שכבר מקילין בה ויש

סימן קצח

וטור ושור"ע ריש חו"מ [סימן א סעיף ג], משא"כ תביעת בעלת התרנגולת מבעלת החלב שדין חלב של זו הוא תולדה דאבנו סכיננו ומשאו דין בור ואין דנין בזמן הזה וכן כתב בש"כ ריש סימן הנ"ל, רק היינו מכריחים שתתפשר עמה. ובאם היתה כל אחת חייבת בנזקי חברתה היה דין בעל חוב דין תפסה דמה שראוי אין מוציאין מידה וכמבואר כל זה בגמרא [בבא קמא טו:] וטור ושור"ע שם [סעיף ה].

ובדבר גופי תביעות הנ"ל נראה לפענ"ד דעל דבר תביעת בעלת התרנגולת את בעלת החלב דמי אפרוחיה ודאי חייבת לשלם, דמאיזה טעם נפטרה, אי משום דהחנות הוא רשותה של בעלת החלב והוא ליה בור ברשותו ולא הפקיר רשותו דפטור בעל הבור מנזקי בורו, והכי קיימא לן בפרק כיצד הרגל [בבא קמא] דף י"ט ע"ב אכלה מתוך החנות משלמת מה שהזיקה גבי שן שמע מינה דהוה ליה חנות חצר הניזק, צריך לומר דשאני התם דמיירי בחנות של בניין בפני עצמו כדמוכח במשנה מצאה בחנות דפרק ב' דבבא מציעא [כו:] גם בגמרא פרק קמא דשבת המוציא מחנות לפלטיא דרך סטיו דף ה' ע"ב, והחנות עומדת ברשות הרבים ולכך הוה ליה החנות רשות היחיד ופתח החנות רשות הרבים, משא"כ חנות זו אע"פ שנעשית ברשות וכך נהגו בעלי חנויות מכל מקום ניתן רשות לכל אדם להלך לשם ולהשתמש במקום החנות בלילה או ביום מיד שנסתלק שלחן או תריסי חנותו, והוה ליה העמדת כלי של חלב על החנות בארץ לפני ביתו מקום שיכולין האפרוחים לפרוח ולקפוץ לתוכו כחופר בור ברשות הרבים דעליו לשמרו ולכסותו, ואם שכחה לכסותו חייבת דאין טענת שכחה פוטרת. ולכן גם כן אין לה לטעון תורך ברשותי מה בעי, כי שם אין

שאלה

בהיות קרית משוש ועי"ר אמ"ת על מכונה היו כמה בעה"ב מגדלים תרנגולים ואפרוחים בימות הקיץ, גם היו נשי העניים משכימים בכל יום בבקר והולכות חוץ לרחוב באמבטאות קטנות בל"א ציב"ר לחלוב פרות בבית גוים טרם ילכו לרעות באחו ולמכור אותו אחת לאחת במדה ברחוב. ויהי היום והעמידה אשה אחת אמבטי של חלב על החנות שלפני פתח ביתה שהיתה בעלת חנות בכמה דברים מיני זרעונים חלב וגבינה וקמח מחטין וצינורות ובכהאי גוונא, ודרכה היה להניח דף על האמבטי ושכחה והניחה פתוח, ובאה עיש [=תרנגולת] עם בניה מבית שכינה ופרחו האפרוחים לתוך האמבטי ונטבעו כלם, ואמם רצתה לבדה לביתה והרגישו בני בית שאין אפרוחיה אתה וחפשו ומצאו כלם פגרים מתים תוך כלי הנ"ל. ותבעה בעלת התרנגולות את בעלת החלב לדין על היזק י"ב אפרוחים, והשיבה הלא לא באתי בגבולך רק אפרוחיך באו לגבולי ולחנותי רק אתה תשלם לי דמי חלבי כי נפסד ונתקלקל ונבאש. וכשמוע האחרת שזו תוכעת ממנה התחילה לריב אתה בדברי קנטורים וביושים וחברתה גם כן השיבה לה כהנה וכהנה ורצו שניהם לביתם ולא יספו שוב עוד.

אמרתי בלכבי אלו בלשו אחר הדין היאך לדיינו דיני להאי דינא כי זה דרכי כל הימים לעשות. וטרם נבוא לגופי ההלכות היה נראה שעל דבר תביעות בעלת החלב מבעלת התרנגולות היינו דנין גם בזמן הזה כי היזק שן ורגל דשכיחא דנין וכמבואר בש"ס [בבא קמא פד:]

דרך שור לכנס לחצר של אחר דהרשות ודאי של מזיק הוא, משא"כ כאן וכמו שכתבתי.

ואע"ג דקיימא לן שם בגמרא [בבא קמא י"ט:] אכלה מצידי הרחבה משלמת מה שהזיקה שמע מינה שצידי רחבה הוה ליה חצר הניזק וגרע מפתח החנות, ונצרך לומר הטעם דהחנות הואיל שעומדת ברשות הרבים ודרך בני רשות הרבים לעבור עם בהמתם שם וזימנין דדחקי גם על פתח החנות לא הוה ליה חצר הניזק, משא"כ צידי הרחבה שאינו רשות הרבים גמור רק כענין מבוי וכענין רחובות דידן שדרך כל אדם להשתמש לפני פתח ביתו מצינו למידין דהוה ליה חצר הניזק, והוא הדין חנות הנ"ל. דאין זו ראייה, דשם לענין היזק שן דברשות הרבים פטור מפני שדרך כל אדם להעביר בהמותיו ברשות הרבים ומיוחד לכל, לכן צידי רחבה שדרך בני אדם להניח שם פירות על בעל הבהמה מוטל להשגיח שלא תלך בהמתו בצידי הרחוב, ולכן לא מחייבנין ליה במהלכת תוך הרחוב ומחזרת ראשה לצידי הרחוב כבגמרא [שם כא.], משא"כ להיזק אחרים מבעל החצר והבית המגיע מחנותו מוטל על בעל החנות להשגיח שלא יוזקו בני רשות הרבים הרגילים ועוברים ושבים שם, וכן צריך לאסיק אדעתיה שיש אפרוחים הפורחים וקופצים, וראיה ממה דקיימא לן במכסה בורו בכיסוי הראוי לעמוד לפני שוורים ולא לגמלים דאע"פ דלא שכיחי גמלים כמו שכתב בסמ"ע סימן ת"י ס"ק ל"ו. ולכן לע"ד נראה דחופר בור בצידי רחוב דחייב על נזקי בור כמו חופר ברשות הרבים, דלא גרע מהפקיר רשותו.

רק לענין הניח פירותיו ואכלם שור המזיק חייב המזיק גם כן לשלם, כי בני רשות הרבים וגם בעל הבית בפירותיו וממונו שהניח לפני פתח ביתו צריכים לשמור את ממונם שלא יזיק לחבירו לא שלא יוזק מחבירו, כי על המזיק להרחיק היזיקו. ואפילו גבי נר חנוכה של מצוה ורשות בידו להניחו מבחוץ קיימא לן [בבא קמא סב:] שחייב לשלם שהיה לו לשמור נרו שלא יזיק, כל שכן זה שהניח דבר שאפשר שחבירו יוזק בו כי גם צדי רשות הרבים כרשות הרבים לענין היזקו של בני רשות הרבים, ואפילו

סימטא זמנין דדחקו ועיילו ביה רבים כל שכן צידי רשות הרבים דמיוחד להם ואפילו אם שלום בעיר רבים עוברים ושבים שם, וכיש דבר בעיר כולם פונים לשם כבפרק הכונס [שם ס:]. ולא נחלקו בצדי רשות הרבים אם הוא כרשות הרבים רק לענין שבת בפרק קמא דשבת [ו.]. יש שם כמה קפידות, שצריך שיהיה רחב ומפולש ויש אומרים שכל יום יבקעו בה ס' רבוא, משא"כ לענין ניזקיין. ולכן אם הניח זה כדו או דין נדון זה אם הניח הכלי באמצע הרחוב וניזק מבני רשות הרבים ודאי פטורים כדין שן ורגל ברשות הרבים, משא"כ לפני פתח ביתו שהניח ברשותו הוה ליה כרשותו לענין אם הזיק לאחרים ובהפקיר רשותו ולא בורו.

ואין לפטור בעלת החלב מפני דלא הוה לה לאסוקיה אדעתה, כמו שכתבתי לעיל דודאי הוה לה לאסוקי אדעתה כל שכן דאפרוחים שכיחי. ואין לפטרו משום היה להם לאפרוחים שלא לאכול כדקיימא לן אפילו הכניס פירותיו לחצר חבירו שלא ברשות ואכלתם בהמתו של בעל החצר והוזקה באכילתן [כב[חור"מ] סימן שצ"ג [סעיף ב], שהרי אלו האביונים לא מתו מכח אכילתה דנימא הוה לה שלא תאכל רק שנחנקו ונטבעו ומה הוה להו למיעבד. אבל [אין] לחלק ולומר דדווקא אם הבהמה ניזקה שלא בדרך טבע שאכלה יותר מן הראוי דאיחבל ומתה אמרינן היה לה וכו', דאם כן מה מקשה ש"ס [בבא קמא] דף מ"ז ע"ב מנותן סם המות לפני בהמת חבירו דדווקא סם המות משא"כ פירות חייב, והאי מאי קושיא דהרי טעם דאמרינן היה לה שלא תאכל הוא דווקא ביותר מטבע, והרי אכתי לא אסיק אדעתיה דלא עבידא דאכלה, אלא על כרחך כל שניזוקה באכילתה פטור בעל הפירות ואין חילוק. ואע"פ שהתוספות שם [ד"ה הוה] בקשו לתת טעם על היה לה וכו' מפני דהוי לה כרוח שאינה מצויה, לאו משום דאינו מצוי שתאכל כל כך רק שאין מצוי שתמות באכילה.

ומסוגיא הנ"ל וברייתא דהנותן סם המות וכו' דחייב בדיני שמים נראה דאפילו אם על ידי שיראה חברתה של בעלת החלב היא בעלת האפרוחים שבעלת החלב יתבע ממנו

ביום פטור משא"כ עגל קטן כמבואר ברמב"ם [נזקי ממון פי"ב הט"ז] וטור ושו"ע [חור"מ] סימן ת"י [סעיף יט] עיין עוד סימן תי"ב [סעיף ג], לכן על תרנגולת אם האפרוחים פטורה.

ולענין תביעת בעלת החלב מבעלת התרנגולת

באנו לדין נפל לבור והבאיש מימיו [בבא

קמא שם], אע"פ דשם איירי בחצר הניזק הלא

כתבנו דהואיל שהרשות להניח לפני פתח ביתו

הוה ליה לענין הוזק מאחרים כחצר הניזק. לכן

אם לא הבאיש החלב ונתקלקל תיכף בשעת

נפילה דאז על פי הדין הוה ליה תולדה דקרן

ומשלם חצי נזק כמו שכתב הסמ"ע [דלהלן ס"ק

ג], רק אחר כך פטורה בעלת האפרוחים כמבואר

[בחור"מ] סימן שצ"ח [סעיף ד]. ואע"פ שהיה

ברגליהם עפר וצורות הלא אפשר היה לבעלת

החלב לסננו במסננת ולנקותו ולמכרו. והנראה

לפע"ד כתבתי.

נאם הטרוד יאיר חיים בכרך

היזק החלב ולכן תבעה, מכל מקום אחר שבאמת פטורה בעלת האפרוחים מלשלם נזקי החלב וכדלקמן או שנזק האפרוחים הוא יותר מדמי חלב, ואף כי נאמר שפטורה מדיני אדם חייבת בדיני שמים כמו נותן סם המות, דהוי לה לכסות ולשמר חלבה שלא יוזקו בו שכנים. ואין לומר דווקא נותן סם המות וכו' דמכווין להזיק גם נתנה לפנייה ממש ובודאי תאכל משא"כ זו, דאם כן מה קשיא לרב ששת על רב שם ואמר כד ניים הרי יש לחלק בכך, גם הש"ס הוה ליה לתרץ כך, אלא על כרחך אין חילוק, כל שכן זו שאינה פטורה מדיני אדם אלו נתבעה ודוק. מיהא אם פרחה התרנגולת האם על שפת האמבטי ונחלקה ונפלה לתוכו ונטבעה כי לא היתה יכולה למלט לעומק האמבטי, נראה לי דפטורה בעלת החלב, לאו משום היה לה שלא תאכל כי לא מתה מאכילתה רק נאנסה ונחנקה ונטבעה, רק מהא דקיימא לן איבעי לה לעיונה כבמשנה [בבא קמא נב. ובגמרא שם נד:] שור פקח

סימן קצט

שאלה

כתב אלי בעל תורה אחד בענין מאורע רע שאירע שם בקהילה, וז"ל. שמש זקן ואינו לפי כבודו שסיבב בקלפי בבית הכנסת בקר וערב יום יום, ובכל ערב שבת הביאה לגבאי צדקה והגבאי צדקה פותחה וסופר ומונה הנמצא וכותבו בפנקסו ומחלקו לעניי עיר. והיה השמש נוטל בכל שבוע מתוך חריץ שעל הקלפי וגנב, ומפני שחלה השמש חודש ימים נודע לגבאי צדקה והורידו לשמש והוקנס בבזיונות וחרו כראוי לו, ובממון לא קנסוהו כי אמרו הלואי ששייב את הגזילה כי לא נודע כמה גזל. ומכל מקום חקר השמש אצל בעל תורה הנ"ל אם לכשתשיג ידו מחויב להשיב הגזילה וכמה ישיב ולמי ישיב, כי הגיד לו למדן אחד כי דין פשוט הוא דפטור מהשבת הגזילה כמו שאמרו

רז"ל [בבא קמא צג.] * לשמור ולא לחלק לעניים כי הוה ליה ממון שאין לו תובעים. ובעל תורה כתב אלי דרך שאלה להודיעו דעתי והרגשתי בזה שיד השמש בזה.

תשובה

בסוף פרק החובל [בבא קמא שם] ההוא ארנקי דצדקה [עיין ספר משפט צדק [סימן] ל"ג] דאתיא לפומבדיתא אפקדיה רב יוסף גביה ההוא גברא (פירש רש"י רב יוסף גבאי היה) פשע בה ואיגנבה חייביה רב יוסף, אמר ליה אביי והתניא לשמור ולא לחלק לעניים אמר ליה עניי דפומבדיתא מיקץ קייץ להו ולשמור הוא, פירש רש"י דקייץ להו כך וכך לשבת לכל אחד הוה ליה ממון שיש לו תובעים וקרינא ביה לשמור. ויש לדקדק לכאורה בשיטה זו. אחת, דלכאורה

* לשמור ולא לחלק לעניים כו'. ג"כ. מכאן ליכא מקום דמיון, דמלשמור לא ממעטינן רק מדין חיוב

סימן א סעיף א' אן בזמן הזה דנים הדיינים. למה שכתבנו במורה דברים סי' י"ח שופטים ושופטים מתן לך ככל שערך כו', כתב הטור ז"ל [סעיף ג], ממקטע בגמרא פ"ק דמכות (ו' ע"א) בארץ ישראל חייבים למנות ככל פלך ופלך עיר ועיר וצחול חייבים ככל פלך ופלך ולא ככל עיר ועיר. ודוקא חזן שיש סמיכה, אבל האדמו"ר דלינא סמיכה כל הדיינים צננים מן המורה, כדכתיב (שמות כ"א א') ואלה המשפטים אשר תשים לפני אליהם הכמוסים בפרשה, דהיינו סמוכים ולא הדיינים, ואכן הדיוטות אגן, הילכך אין דנין מן המורה, אלא דאגן שליחותיהו דקמאי [הסמוכים שהיו בזכות ראשונים] עבדין, ומסקינן דלא עבדין שליחותיהו אלא במדי ע"ב דלא עבדין שליחותיהו אלא במדי דשמיא ואית זיה חסרון כ"ס כו', ע"ש. וזה יהיו לך דברי הממנה מוצאין, וע"פ מה שכתבנו לך עוד בסמוך צבאור דבריו. עוד כתב הטור [דלינא] בגמרא פ"ק דסנהדרין (ו' ע"ב) אמר רבי ירמיה אשר תשים לפניו אשר תלמדו מיניו ליה, אלא אלו כלי הדיינים כו', וכבר רב האי, כ"ד לרין שיהא לו מומן ממשכנ' כ"ד מקל לרדות זו ורעוה להלקות זו וזכור לרדות זו כו'.

צ"ל זה וכ"כ נ"ל כה"י שם צ"ל י"א ונ"ל ע"כ ונ"ל ע"כ ונ"ל ע"כ

ארי"ט פ"ב ס"ב

ארי"ט פ"ב ס"ב

הלכות דיינים

סימן א

בגוי השופטים בארץ ובחוצה לארץ

ובו' סעיפים

א ^{ארי"ט} בזמן הזה דנים הדיינים ^ב דיני ^ה הודאות

והלואות וכתובת אשה וירושות ומתנות ומזיק

ממון חבירו שהם הדברים המצויים המיד ^ב ויש בהם חסרון כ"ס ^ה אבל דברים

שאינם מצויים אף על פי שיש בהם חסרון כ"ס ^ב כגון ^ה בהמה שחבלה בחברתה או

ציננים ומקורות סימן א א' לשון הרמב"ם פ"ה מהל' סנהדרין דין טו.

ומהתימה על המחבר ועל מור"ם ז"ל שהשמיטו זה, וגם לא ראינו לרנן קשיאי ומהר"ן מה שיהא לפנינו אלו הכלים הנ"ל. ואפשר דק"ל דלא הוצרכו לזה אלא לדיינים סמוכים, דתשים לפניו כתיב, אבל סמימת לשון רב האי הנ"ל והטור שהמלו לא משמע הכי, ונ"ל: בן דיני הודאות והלואות. לשון הטור [סעיף ד], פירוש שמוצא אותו נעדי הודאה שהודה לו בפניהן או שהלואה אותו בפניהן, ע"כ. *וה"ה אם תמצו זהו הלוואה בלא עדים ולענין שבעת היסוף, ועיין בפרשה [סעיף ד'] בן ויש בהם חסרון כ"ס. גם בירושות ומתנות לפי דברי המוצע יש כהן חסרון כ"ס, והטעם כגוף דכדי שלא יועיל דלת בפני הלווין, וכדי שיועיל דלת בפני עושי עולה, אמרו רבנן למיעבד שליחותיהו דקמאי. כ"ו וז"ל דהוא הדין לשאר ענינים גדולים, שהרי מלניו [בכמות מ"ה ע"ב] שאמרו לקבל גריס בזמן הזה, אע"ג דלא שכיח, וגם מלניו [גיטין פ"ה ע"ב], דהוה מפשינן אגעינן בצבל אע"ג דליה זהו חסרון כ"ס, וכמ"ש ר"ן [כ"י שם מ"ט ע"ב מרפי הרי"ף] וכו' ע"ש ובדברי משה ובהנהיגו [והנהיג ר"ף על הטור] סעיף ד' דן בגון בהמה שחבלה כו'. המחבר תפס כאלו לשון הרמב"ם (רי"ט) פ"ה דסנהדרין [ה"ט], והוא קרא [בפ"א מנוקי מסון ה"ב] לתולדה דקדן דלאו אורחא הוא ולא דרך הגאמה מנלה, ומש"ה סתם כאלו לשון הרמב"ם אומה, ולא דווקא ששנלה במתנה, אלא ה"ה כל מה שהזיקה במדי דלאו אורחא, וכמ"ש הטור [סעיף ד']. ומה שהוא אורחא או דרך הגאמה, לא מיקרי מנלה אלא היקף, וז"ש בסמוך בסעיף ג' וכן נהמה שהזיקה כגון ורגל וכו' עד ומגבין אותן דיני חו"ל, וכן הוא ברמב"ם שם [ה"א], ומיירי אפילו ששנלה במתנה, דהא נהדיא אמרינן גמ' [ב"ק פ"ד ע"ב] דנשור נשור דנין נמדי דהוא אורחא, וק"ל:

בורי והב

סימן א בטור [סעיף א']. [על ג' דברים העולם קיים וכו'] אין פירושו שבשביל ג' [דברים] כו'. נראה לפרש דברים אלו, דודאי אותה מהנהגו תרי משניות מיירי מבריאת העולם, והשניה מקיומו, אלא שלכאורה אין הכרח איזה מהם על דרך זה או על דרך זה, דהא לשון קיים ולשון עומד שניהם

באר הגולה

סימן א א. מטובל דלמי דלשכחיה לרנן יוסף וכו' גיטין דף פ"ה ע"ב, וממסקנת הגמ' כ"ק דף פ"ד ע"ב וסנהדרין דף ג' ע"א. א. פירוש שמתעין שנבנינו הודה לו, והלואות שמתעין בפנינו הלוה לו, וה"ה בלא עדים לענין שבעת היסוף. ב. כן כתב המוס' שם בסנהדרין [ד"ה שלא תנטור דלת] ושאר פוסקים. כ"ו וכתב הסמ"ע [סק"ג] וה"ה לשאר ענינים גדולים וכמ"ש הר"ן וז"ל יוסף ודלקמן סעיף ד'. ג. לשון הרמב"ם פ"ה מהלכות סנהדרין דין טו,

באר היטב

סימן א סעיף א' א. בזמן הזה, כמ"ס הסמ"ע [סק"א] כ"ס הטור העעם דדייקי הפוסקים וכתב מה"י, הוא נכתב במורה אשר תשים לפניו, ודעו חו"ל לפי אליהם הכמוסים בפרשה דהיינו סמוכים, ואכן הדיוטות אגן, הלכך אין דנין מה"י מן המורה אלא שליחותיהו דקמאי עבדין, ומסקינן דלא עבדין שליחותיהו אלא במדי דשמיא ואית זיה חסרון כ"ס: ב. וירושות ומתנות. לשי דברי המוצע יש כהן חסרון כ"ס, והוא הדין לשאר ענינים גדולים, שהרי מקבלין גריס בזמן הזה אע"ג דלא שכיח, וגם מלניו דהוה מפשינן אגעינן בצבל אף ע"ג דליה זהו חסרון כ"ס וכמ"ש הר"ן וכו', עכ"ל הסמ"ע [סק"ג]. והרמב"ן והרע"ב [ובכמות מ"ה ע"ב] ז"ל דקדקו על קבלם גריס מה"י, וכי אלימי כ"ד דהשתא להחירו לישא בנ' ישראל, ולא דנין להודאות והלואות דקיל הפקר כ"ד הפקר, וגבי גט נמי אמרו [בכתובת ג' ע"א] כל דמקטע דלעמא דרנן מקדש. וחילוף ע"פ מ"ל דלמתינ כתיבות [ט' ע"א] דגר בני הגללה דמיס וכו', עיין בסו"ט בני שמואל סי' א' שהלרין: ג. שחבלה. המחבר קרא לתולדה דקדן דלאו אורחא ולא דרך הגאמה מנלה, ולא דווקא ששנלה במתנה, אלא ה"ה כל מה שהזיקה במדי דלאו אורחא, ומה שהוא אורחא או דרך הגאמה, לא מיקרי מנלה אלא היקף, וז"ש בס"ט וכן נהמה שהזיקה כגון ורגל כו' מגבין אותו דיני חו"ל מיירי לפי מנלה במתנה, דהא נהדיא אמרינן גמ' דשור נשור דנין נמדי דהוא אורחא, עכ"ל הסמ"ע [סק"ד]. ומיני אגן וסור בזמן הזה עיין בשו"ט שט"ט יעקב מ"ל סי' קל"ז:

ביאור הנ"א

סימן א סעיף א' א. בזמן הזה וכו'. הוא לשון הטור והר"ש פ"ק דכ"ק סימן א, וז"ל אפילו בארץ ישראל כמ"ש ממוס' דגיטין פ"ה כ' ד"ה ממילא כו': ב. וכתובות כו'. ג"כ מהאי טעמא שלא תנעול דלת בפני לווין, וג"כ שכיח ואיכא חסרון כ"ס, וגם מלניו כמ"ס נממה מקומות שהיו דנין עליהם: ג. ומזיק. דמ"ס [פ"ה מסנהדרין ה"ט], כ"ק פ"ד ע"א: ד. דברים המצויים. ס"ט [גיטין] ב"א ט"ט [כ"ט] פ"ד כ'.

פתחי תשובה

סימן א סעיף א' א. בזה"י. עיין בה"ט [סק"א]. ועיין עוד בסמ"ע [סק"א] עוד ומהתימה על המחבר ועל מור"ם ז"ל שהשמיטו זה, וגם לא ראינו לרנן קשיאי ומהר"ן בזה שיהא לפנינו אלו הכלים, ואפשר דס"ל דלא הוצרכו לזה אלא לדיינים סמוכים כו', עכ"ל. ועיין בתשובת שבו"י ח"א סימן קל"ד שכתב דבריו הסמ"ע בזה לא ברירין כלל כו'. והעלה שם דמי שרוצה לנהוג כן שיהיה לו במקום כ"ד אלו הכלים רשאי ולא מחוי כיהורא עש"ה. וע"ש עוד בח"ב בסוף הספר מ"ש על דברי מסגרת השלחן בענין זה. ועיין בספר עטרת צבי בזה ובשו"ת שבסוף ספרו שכתב דאם אין העם סרבנים אסור לעשות כן, ע"ש. ועיין במעדני מלך בהנהיגו על קיצור פסקי הראי"ש ספ"ק דסנהדרין [פלפולא חריפתא סק"ח]: ב. בהמה שחבלה. עיין באר היטב [סק"ג]. ומ"ש ובדיני אש ובור בזה"י עיין בשבטות יעקב כו'. ראיתי בשבו"י שם שהביא דברי המרדכי [סימן פ'] והנהיגו אשרי [סימן ב'] ריש פרק החובל בשם אבי העזרי שכתבו בפשיטות דדיני דיני אש ובור בזה"י. אכן בשם מהר"ח כתבו הג"א דמספקא ליה באש ובור אי גובין בבבל, ומהרש"ל שם סימן ה' [והביאו הש"ך סק"ב] כתב, לכן נראה דאין דנין אותו בבבל דלא שכיח. וכוונתו כ"ן דמהר"ח מספקא ליה א"כ אזלינן בתר קולא לנתבע. והוא ז"ל כתב

חידושי רעק"א

סימן א ש"ך אות ב'. ועיין בהגהת אשרי ב' (הכונס) החובל סימן ב'. ג"כ עיין תקפו כ"ן סי' מ' ומסוגלת שט"ט יעקב מ"ל סי' קל"ז. וראינו מההיא דפיק הגול [ב"ק ע"ב ע"ב] דפרסא אכפיה לרנן אגן, במתכ"ח לא דק, דהס"ט דערך השטר כ"ס הוי חזק כ"ס ופשיטא דדין מה"י, ומה זה עיין ל"א:

הן כגון תשלומי כסף בו. [הג"ה. עיין בסמ"ע ס"ק ה' עד ו"ל כו' שנמנו דין קנס לדבר שאינו שמים או שאין בהן חסרון כס' בו, וכ"כ מהרש"ל בש"ס שם סימן ו', דכלשון הס"ס נמי מצינו שדבר שאינו שמים מיקרי קנס, וממילא לאיה מהס"ס [ב"ק כ"ז ע"ב] דקאמר אלוטא קנסא קמנציא צבבל כו' ע"ש [קס"ב, וק"ל]:

הן כגון תשלומי כסף. המחבר נמשך אחר לשון הרמב"ם שכ"כ בס"ה דמנהגין [ה"ט], וז"ל הא כלל בלאו הכי אין גוזין צבבל משום שהוא קנס, וכמ"ש הרמב"ם שם [בה"ח] שאין גוזין אותו אלא פמוכיס, וכמ"ש המחבר ג"כ אחר זה. והטור [סעיף ד'] לא כתב כלל כ"ל נושא, וגם נרשא דברים שאינם מזויים ויש בהם חסרון כס' לא כתב ז"ל הרמב"ם והמחבר כגון צהמה

דברים שאין בהם חסרון כס' אף על פי שהם מצויים

ה"ה כגון תשלומי כסף לזכר כל הקנסות שקנסו חכמים בכתובת לחבירו

כמה ז"ל הרמב"ם והמחבר כגון צהמה שחלה בחברתה, שהוא חולדה דקרינ כ"ל ומיקרי קנס, אלא כתב כגון שכל

אלס נאדם, וכן הוא נגמ' בשניהם נפרק המוצל [ב"ק פ"ד ע"ב]. ו"ל כיון דגם מה שאין גוזין נושא ומקי אלס נאדם, הוא משום שנמנו (לו) דין קנס לדבר שאינו שמים, או שאין בהם חסרון כס', וכמ"ש נגמ' וכמצינו דברייה [סעיף ד'], ע"ש, מש"ה נקט הרמב"ם בלשונו דברים שהם קנס עלמא לדבר פשיטות, וה"ה לכל מה שמתלל שנמנו לו חז"ל דין קנס: הן בכתובת לחבירו. הרמב"ם [שם ה"ט] והמחבר פשיטות לשון המשנה דפרק המוצל [דף ל' ע"א] נקט, ועיין לקמן סימן ת"כ בסעיף מ"א שכתב פירושו חקק חצירו נכפו משלם סלם, נטרור על פניו כו', והוא פירוש הרמב"ם, ע"ש, וכ"כ [שם ד"ה החוקק] ור"ן [נ"י שם ל"ב ע"א מדפי הר"ף] פירשנוהו נענין אחר, ע"ש נפרק המוצל. ועיין נרש"י שם [דף פ"ו] [פ"ד] ע"כ [ד"ה ופגס] דמשמע דלא מיקרי קנס כל שאין דמיו קאזיב, ופ"ה כל שאינו שמים ולית בה חסרון כס' אין גוזין צמנינו, וקלאוהו בלשונם קנס על שם שנמנו לו חז"ל דין קנס לענין זה שאין גוזין אותו צמנינו. וכן מוכח נמוס' דפרק המניח [כ"ז ע"ב ד"ה קנסא] ודפרק המוצל [פ"ד ע"ב ד"ה קנסא], וכמ"ש דברייה ודרישה [סעיף ד'] וגם בסמוך בסמ"ע [סק"ה]:

טור זהב

אתה לידע שאותן שנאמר שבשכילם נברא העולם, היו כשעת הבריאה, דהיינו בשעה שברא הוא ית' את דבר זה העיקר, פרא גם שאר דברים הנטפלים לו, כי א"א לברוא דבר ההוא לברו, אבל אין אנו יכולין לומר שאותן הדברים העיקרים לא היו בשעת הבריאה, אלא עתידים להיות, דהיינו דין ואמת ושלים, דשמא לא יבוא לידר כך שלא יצטרכו לדין, דהבחינה כיד האדם, דהא אפשר להיות בלא דין, והאיך תאמר שבשכיל דין נברא העולם, אלא ע"כ שתורה ועבודה וג"ה הם שבשכילם נברא שאר כל העולם, והם היו אז בנמצא. וע"ז מביא, תורה שנאמר [משלי ח' כ"ב] ה' קנינו וכו'. ועל זה מפרש אמרה תורה כו', כלומר שהפסוק מתפרש כן, ה' קנינו, שאני תורה היא עיקר קנינו של הש"י, וראיה לזה שהרי אני ראשית דרכו, וע"כ אמר אני נבראתי לפני כל הברואים, ודבר זה הוא ראיה שבעבורי נבראו כל שאר הברואים. עבודה היתה ג"כ בנמצא או בשעת בריאת עולם, דהיינו המקום של בית המקדש שעתידים להקריב עליו, ממילא הוצרך הש"י ב"ה לברוא גם שאר העולם. וכ"כ הא לא יעשו העבודה רק ישראל אבל לא העובדי כוכבים א"כ אין להם שייכות למקום העבודה. ע"ז אמר שבחר בישראל מכל האומות ממילא הם טפלים להם שבשכילם נבראו: וכן ג"ח שהיא מדת חסד שגורמת כו', לכאורה אין פירוש לזה למאי נתכוין. ולפי דברינו יפה אמר, שהוקשה לו כיון שהוכרחנו לומר שאלו הדברים היו בנמצא בשעת הבריאה, היאך היה נמצא ג"ח, דאין זה שייך אלא לאחר הבריאה, שיעשו חסד זה עם זה, ושמא לא יצטרכו לזה כמ"ש בדין. לו"א שקאי על מדת החסד שהיתה אז בנמצא. וכ"כ מ"ש מדין, דלמה לא נימא גם שם דקאי על מדת הדין. לזה תירץ דמת הדין שאע"פ שהיתה אז בנמצא, מכל מקום לא תפץ הוא ית' שבדין יברא, רק בחסד הוא חפץ, והמדה זו גרמה שנברא העולם, כראיתא בעלמא [נר"ה ח' ה'] חסד אמר יברא, ועל זה אמר שגורמת להיות רצון לפני השי"ת ב"ה בבריאת העולם. אח"כ אמר, אחר שנשלמה כוננת הבריאה היה חשש שמא יבוא הירוס בעולם, שלא יוכלו בני ישראל לעסוק בתורה ובעבודה מחמת קטנות ומריכות והשקר שיגבר בעולם, כמו שהוא הולך וגובר באמת בעו"ה, ובפרט בזמנינו, על זה עשה הש"י ב"ה תיקון באמת

באר הגולה
ממקנסה הגמ' שם [בבא קמא פ"ד ע"ב]. 7. שם נגמ' ובי"ר מהא

ביאור הגמ"א

הן תשלומי כסף. שם [עיין באה"צ אות ג'] קנהדרין פ' א':

באר היב"ט

הן כגון תשלומי כסף. המחבר נמשך אחר לשון הרמב"ם שכ"כ בס"ה דמנהגין [ה"ט], וז"ל הא כלל בלאו הכי אין גוזין צבבל משום שהוא קנס, וכמ"ש הרמב"ם שם [בה"ח] שאין גוזין אותו אלא פמוכיס, וכמ"ש המחבר ג"כ אחר זה. והטור [סעיף ד'] לא כתב כלל כ"ל נושא, וגם נרשא דברים שאינם מזויים ויש בהם חסרון כס' לא כתב ז"ל הרמב"ם והמחבר כגון צהמה שחלה בחברתה, שהוא חולדה דקרינ כ"ל ומיקרי קנס, אלא כתב כגון שכל אלס נאדם, וכן הוא נגמ' בשניהם נפרק המוצל [ב"ק פ"ד ע"ב]. ו"ל כיון דגם מה שאין גוזין נושא ומקי אלס נאדם, הוא משום שנמנו (לו) דין קנס לדבר שאינו שמים, או שאין בהם חסרון כס', וכמ"ש נגמ' וכמצינו דברייה [סעיף ד'], ע"ש, מש"ה נקט הרמב"ם בלשונו דברים שהם קנס עלמא לדבר פשיטות, וה"ה לכל מה שמתלל שנמנו לו חז"ל דין קנס: הן בכתובת לחבירו. הרמב"ם [שם ה"ט] והמחבר פשיטות לשון המשנה דפרק המוצל [דף ל' ע"א] נקט, ועיין לקמן סימן ת"כ בסעיף מ"א שכתב פירושו חקק חצירו נכפו משלם סלם, נטרור על פניו כו', והוא פירוש הרמב"ם, ע"ש, וכ"כ [שם ד"ה החוקק] ור"ן [נ"י שם ל"ב ע"א מדפי הר"ף] פירשנוהו נענין אחר, ע"ש נפרק המוצל. ועיין נרש"י שם [דף פ"ו] [פ"ד] ע"כ [ד"ה ופגס] דמשמע דלא מיקרי קנס כל שאין דמיו קאזיב, ופ"ה כל שאינו שמים ולית בה חסרון כס' אין גוזין צמנינו, וקלאוהו בלשונם קנס על שם שנמנו לו חז"ל דין קנס לענין זה שאין גוזין אותו צמנינו. וכן מוכח נמוס' דפרק המניח [כ"ז ע"ב ד"ה קנסא] ודפרק המוצל [פ"ד ע"ב ד"ה קנסא], וכמ"ש דברייה ודרישה [סעיף ד'] וגם בסמוך בסמ"ע [סק"ה]:

פתחי תשובה

דבספרו משפטי יעקב הוכיח דדיני דיני אש וכו', וכן משמעות סוגיא דש"ס פרק החובל וסתומות כל הפוסקים, שכתבו כל דיני אש וכו' ולא זכרו כלל שאין דין בזה"ז כמו בנזקי קרן, משמע דדיני, והביא עוד ראיות לזה. ומסיק, לכן ג"ל פשוט דדיני דינים אלו ראש וכו' בזה"ז. גם בתשובת חות יאיר ט"ו קט"ו [ובא לקמן סימן שע"ח ס"א סק"א] דן ג"כ בדיני אש במעשה שבא לפניו. אך מ"ש מהרש"ל שם דאין לדון בזה"ז דיכול הנתבע לברוא לידו סכנה בגופו וממונו דיאמרו פושע הוא, בזה שפתיו ברור מיללו במקומות שיש חשש זה, אבל במקום דליכא לימחש להכי פשוט דדין עכ"ד, ע"ש. ובגליון שו"ע דהגאון רע"ק איגור זצ"ל נכתב בצידו וז"ל, עיין בתקפו כהן סימן מ' ובשו"ת שבו"י ח"א סי' קל"ו, וראייתו מההיא

סעיף ב' ה' נזק וצער כו'. עיני נפקי מהרא"י [לבעל תרומת הרשן] קימן ר"מ, ודו"ק [קש"כ]: ה' ופגם ובושת. עיני נפקי ע"ס, וזמנה"ל צ"ש"ש שם [ב"ק פ"ח] ס' ו' [קש"כ] ונאמן העור ס' קע"ז: ה' אב"ש שבת וריפוי מגבין כו'. וכ"פ מהרש"ל צ"ש"ש [שם פ"ח] ס' ד' [קש"כ]. [הגה. אף שמשמעות הש"ס מהרא"ש, ע"ש]:

ב אדם שחבל בחבירו אין מגבים דיינים

שאינם סמוכים בא"י [ה"ה] נזק צער ופגם ובושת וכוףר [א"ה] אבל שבת וריפוי מגבין.

ציונים ומקורות 2) טור ס"ד בשם הרמב"ם.

תומ"ט
ס"א

שם כתבנו דהא דלין גובין פגם אע"ג דבר"פ המובל [שם] אמרינן עליה דשכיח הוא וגם יש בו חסרון כ"ס, ה"ט דהגמרא לא קאמר דשכיח הוא אלא השומא מה יש בין חבלה לבעולה, דהכל בקאיין דבר נשואין, ואינו כלל אמרם [שם ע"א] כל הניסוס כעבר כו', אבל המעשה מנד ע"מנו לאנס או לפתות הנמולות, זה לא שכיח, לא עבדינן שלוחמייהו: [א"ה] אב"ש שבת וריפוי מגבין. פירוש מכל חבלה מגבין אותו אפילו מקטיעט ידו דאינו שכיח, מ"מ כיון דשנת וריפוי הן שייכים ג"כ בשאר מכות ופגעים השכיחים, ס"ל להרמב"ם [פ"ה מסנהדרין ה"ה] דלין לחלק בין מכה למכה וגובין מכולן, והרא"ש [ב"ק פ"ח סימן ב'] ס"ל דלין גובין, ונפרישה [סעיף ד'] כתבנו טעם פלוגתא הרמב"ם והרא"ש, ע"ש:

טור והב

מה נזקי ממון בסופו [ה"ה ר"א] ע"ש, וכן פסק ב"י לחם משנה שם, וכ"כ רש"ל ב"ש"ש סוף פ' המניח [ס"ה ליה], ועיין לקמן ס' ת' [סעיף ג' וד'] ודוק: ע"כ מההרש"ק: תו איתא שם בטור. שכבר נפרע מנזקו כתקנת רז"ל שאמרו ואי תפס וכו'. תימה לי דהא זהו מדברי הרא"ש, והרא"ש כתב בפ"ק דב"ק [סימן כ'] ומביאו הטור ס' שמ"ט, דלאו תקנה היא אלא דינא דאורייתא, וכ"כ, ומכח זה חולק על הרמ"ה שם דס"ל דרבנן עבדו ליה תקנתא דמהני תפיסה, וצריך עיון. [אמר המגיה נלע"ד דהרא"ש בלשון את"ל קאמר, לא מיבעיא לדידי דס"ל דמאי דאמרינן אי תפיס לא מפקינן מיניה היינו מדאורייתא, דפשיטא דמהני תפיסה אפי"ן בדי"א, אלא אפי"ן אי ס"ל לר"ת כסברת הרמ"ה דהך תפיסה דמהניא מתקנתא דרבנן היא, אפי"ן אין סברא לחלק בין דבר המזיק עצמו לדבר אחר, וק"ל]: תו איתא שם בטור [סעיף ט']. כתב הראב"ד שאם הודה וכו' והרמב"ן הקשה לדבריו כו'. קשה דילמא הראב"ד אמר דבריו במקום דהוה הודאה כגון בא"י, ולא בא אלא ללמדנו דהודאה פוטרנו ואפי"ן באו עדים אח"כ, ולא מהני מה שתפס תחילה, דהא יליף לה מהאי דפרק מרובה [ב"ק ע"ד ע"ב] מעשה דר"ג ור' יהושע, כמו שהביא הרא"ש פ"ק דב"ק [שם], וכן הקשה הב"י ב"יוד ס' רס"ז. ולי נראה להקשות עוד על הראב"ד ממאי דק"ל ב"יוד ס' רס"ז דהודאה פוטרת אלא במקום שמחייב עצמו עכ"פ, אבל כפוטור עצמו מן הכל, לא מהני, וא"כ הכא אמאי מהני הודאתו, דהא אינו מחייב עצמו בכלום, ואין כוונתו אלא לפטור אם יבואו עדים אח"כ. וראיתי בג"י פרק מרובה [כ"ט ע"א מדפי הרי"ף] כתב בשם הראב"ד וז"ל, שבזמן הזה שאין דיני קנסות וק"ל אי תפיס לא מפקינן מיניה, אם קדם הלה והודה הרי זה פטור, אפי"ן באו אח"כ עדים, ואפילו בדברים שפוטור עצמו מכלום, לפי שכשם שאין דיני קנסות בזמן הזה, כך אין מקבלין העדות וכו'. וזוהו מתישב ג"כ קושיא ראשונה, דהא עיקר דברי הראב"ד הם על זמן הזה. ונ"ל ליישב קושיא הרמב"ן על הראב"ד, דהא עכ"פ כשתפס לא מהני אלא א"כ יביא עדים בפני הב"ד ויראו שבדין תפס, כמ"ש רבינו בסמוך [סעיף ח'] בשם הרא"ש, נמצא שהמזיק יכול לומר הנני מוכן בהודאה שלי להודות לפני ב"ד מומחין אלא שאין לי ב"ד מומחין, והיאך אתה תופס אותה ואתה סומך על העדים שתברר על פיהם בפני ב"ד, כי היכא דהב"ד שבזמן הזה מהני לך במקום שתפוס וחשוב כב"ד מומחה, ה"ז מהני הודאתי בזה, כן נראה לע"ד נכון בזה [ועיין מ"ש הר"ב ז"ל ב"יוד ס' רס"ז [בש"ז ס"ק ט"ו]]: כש"ע סעיף ב'. ופגם. בפרק החובל [פ"ד ע"ב] פריך ונעביר שליחותיהו

השולח [סימן מ"א] דגובין אותו, דדוקא קנסות שחייבה תורה אין גובין אותו בבבל, דבעינן מומחים, אבל אם חכמים תיקנו קנסות לעשות סייג לתורה למה לא יגבו אותו בבבל, עכ"ל, והביאו ב"יוד ס' רס"ז ע"ש. וא"כ צ"ל ש"ש רבינו כאן וכל קנס כו' היינו קנס דאורייתא, ומ"מ בתוקף לחבירו כו' אפשר דגם הרא"ש מודה, די"ל שעיקר הקנס הוא מדאורייתא, והקיצבה הוא דרבנן, וצ"ע, ועיין במדרכי פרק השולח [סימן שפ"ד] בזה: ע"כ מההרש"ק: תו איתא שם בטור [ס"ו]. וכשתפסו בשעת הנזק. לכאורה קשה דאינו נותן טעם על זה אח"כ אלא אמר שלא יתפוס מידי אחרינא. ומה שהביא ב"י הגהות מיימוני [פ"ה מסנהדרין אות ח'] דראיה מפרק הכותב [כתובות פ"ד ע"ב] דלא מהני תפיסה לאחר שבאו לידי בעלים, תמוה הוא, דהתם הטעם דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי לבעל חוב, וכל שבאו פעם אחת לידי בעלים, דהיינו היתומים, קנו אותן והוה ע"ז שם מטלטלי דיתמי, ואין לבעל חוב אח"כ כח לגבות מהו, משא"כ כאן דיש לו חוב עליו שישלם לו והזיק רק שאין לו דיינים בחו"ל, ויש לו זכות בתפיסה להנציץ חוב שלו, למה יגרע משום שבא ליד בעלים. ונ"ל דכיון דחשו חכמים שלא יבוא לידי פסידא יותר ממה שהזיק, יש חשש גם במזיק עצמו דשמא יהיה שוה יותר, ע"כ נתנו לו זמן לתפיסה דלא מהני אלא לזמן קצוב, ונתנו לזה [שיעור] עד שיבוא ליד בעלים, דזה מסתמא זמן מועט הוא, משא"כ במידי אחרינא אין שייך בזה עד שיבוא ליד בעלים, על כן לא חשו בהו כלל תפיסה. וכל תפיסה שאמרו בזה הוא אפילו בעדים, וכאן לא חשו בה משום נאמנות, דהא בודאי חייב לו לשלם הזיקו אלא שאין לו דיינים שיכפוהו לזה, בזה אמרו דהתפיסה היא במקום דיין, וא"כ אפי"ן בעדים, דאין צריך כאן למיגו: בשם הרב הגאון הגדול מהור"ר שמואל קאידנובר. בטור עד אבל מידי אחרינא לא שאם תועיל תפיסה וכו'. ר"ל שאם תועיל תפיסה במידי אחרינא, או ודאי אין לחלק בין שעת הנזק בין תפסו אחר הנזק, כי אין טעם לחלק, דבשלמא בדבר המזיק יש לחלק בין תפס בשעת הנזק, דאז אין נראה כגובה [קנס] בבבל דהשעבוד של הניזוק הוא על גופו, אבל שלא בשעת הנזק הוי ברשות המזיק, ואם תפס אח"כ הוי כגובה לכתחילה בבבל, וכן הוא בהגהת מיימוני פ"ה מסנהדרין [אות ח'], ע"ש ודו"ק: בטור עד ואח"כ באו עדים ואי תפס מפקינן מיניה וכו'. ואפי"ן בח"נ דתם, דק"ל כמ"ד [ב"ק ט"ו ע"א] פלגא נזקא קנסא, ואם הודה פטור בזמן הש"ס, ומפקינן מיניה אף דתפס, דלא כמ"ש הרמב"ם ור"א ומ"מ בפ"ט

באר הגולה

ושצרה כלל. ט. טור [ס"ד] בשם הרמב"ם שם [פ"ה מסנהדרין] דין ט' ממסקנת הגמרא [ב"ב] דף פ"ד ע"ב. י. מיראל לרנא כל הניסוס כעבר וכו' שם [ב"ב] פ"ד ע"א, וכמ"ש נכסף משנה שם פ"ה [מסנהדרין] דין י"א.

ביאור הגר"א

סעיף ב' י. נזק. שם [ב"ק פ"ד ע"א] כל הניסוס כו': (ליקוט) נזק צער כו'. מ"ש [ב"ק שם] כל הניסוס כו', כ"ה הרמב"ם [פ"ה מסנהדרין ה"ה] להדיא ועיין כסף משנה שם שהאר"ן (ע"כ): יא. ופגם. שם [ב"ק פ"ד] ב': (ליקוט) ופגם. עיין ט"ו [ד"ה תו איתא שם אבל רפוי ושבת] שכתב ש"ש גמ' שם [ב"ק שם] ששם ופגם, ט"ס הוא ופגם, ע"ש (ע"כ).

יב. בושת. ועניו כמו ששם דלית ביה חסרון כ"ס: יג. וכופר. שם [ב"ק פ"ד] א' כ"ל: יד. [אבל שבת כו'. הרמ"ב] * (ליקוט) כ"כ שהגהות אשרי ריש פרק המובל [סימן ב'] ד"ה ופרי"ם ... [פגל על זממין, הרמ"ב] שכל ד' אצות נזקין שנמתי' לנד מקרן גובין צבאל, וכן אומן של ר' אושעיא לנד מנוק, כמ"ש [ב"ק שם] כל הניסוס כו', וישת דלית ביה חסרון כ"ס כמ"ש, וה"ה לנעב, אבל באומן של רבי חיילא אינן חלל ג' גבנ וגולן ועדים וזממין דממונא כמ"ש [ב"ק ד' ע"ב], אבל השאר

עיין ב"א
ש"ס
הליקוט
בסד אחר

באר היטב

והוא נמקוס נזק שלה כמ"ש רש"י בפרק המובל דף פ"ד ר"ש ע"ב, וגם כופר לא שייך כ"כ בשור שהמית את האדם, רק שהמחבר קילר וכלליהו יחד, עכ"ל הסמ"ע [סק"י]: יא. מגבין. פירוש מכל חבלה מגבין, אפי"ן מקטיעט ידו דלא שכיח, מ"מ כיון דשנת וריפוי שייכים ג"כ בשאר מכות ופגעים השכיחים, אין לחלק בין מכה למכה, וגובין מכולם.

הוא וגם יש בו חסרון כ"ס, היינו טעמא דבמ' לא קאמר דשכיח הוא אלא השומא מה יש בין חבלה לבעולה, דהכל בקאיין דבר נשואין, ואינו כלל הניסוס כעבר, אבל המעשה מנד ע"מנו לאנס או לפתות הנמולות, זה לא שכיח, לא עבדינן שלוחמייהו: [א"ה] אב"ש שבת וריפוי מגבין. פירוש מכל חבלה מגבין אותו אפילו מקטיעט ידו דאינו שכיח, מ"מ כיון דשנת וריפוי שייכים ג"כ בשאר מכות ופגעים השכיחים, אין לחלק בין מכה למכה, וגובין מכולם.

הגה (א) סעיף ג' (ה) מגבין ממנו הקרן בלבד. אבל לא מה שהוא יותר על הקרן כגון השנה לפני יאוש שגובין מן הגזלן אין מגבין צנבל. כ"כ הבי"ח [ס"ד ד"ה ומ"ש וכן גזילות]. ולפע"ד דגם השנה מגבין, ולא אחי אלא למעוטי קנס דגזלן, והיינו שכמעט הרמב"ם [פ"ה מסנהדרין ה"ח] מתחילה דיני קנסות כגון גזילות ומכירת כו' אין דנין כו'. ואין להקשות דהא כתב כגון גזילות ומכירת ומשלומי ככל ד' ויהי, משמע דגזילות לאו משלומי ד' ויהי אירי דל"כ ל"ל למימר מו משלומי ד' ויהי. י"ל דמתחילה כתב קנס דגזילות כגון שנגב או גזל ממת פצרו בענין דמתחייב ככל ד' ויהי, ואחר כך כתב קנס משלומי ד' ויהי, והיינו כגון שטופן טענת גנב בפקדון ושטענ וכו' ג': (ה) וי"א דוקא גזילות כו'. כתב הסמ"ע [סקי"ד] דהמחבר ס"ל דכל גזילות דנין חוץ מגזילות הנאות על ידי חלונות, וכדעת המוס"ק [ב"ק] פרק המזל דף פ"ד ע"ב ד"ה אי נמי] ור"פ קמח דקנהרין ג' ע"א ד"ה שלא [וזהו מירי מתניין רפ"ק דקנהרין, וכן מוכח בתוספות שם, ודלא כמח"ס אדלג' ר"פ קמח דקנהרין [שם] ע"ש], ולכן כתב המחבר סתם דדיני כל גזילות, עכ"ל. וקשה לי דל"כ ה"ל להמחבר לכתוב דגזילות [דלא] ע"י חלונות, ועוד קשה שהרי לא הביא צנ"י [סעיף ד' ד"ה ומ"ש וכן

ג' ו"א ראייתי גזילה כו'. דמ"מ ס"ד כתב כן אפסקי מהר"א [לבעל תרומת השקן], שהביא שם שכמעט כפי ר"מ שגובין ריפוי ושנת וקונסין אותו וכו' [קשי"ב], ומשמעות לשונו הוא שם דלפילו חמת הזה עבדין הכי, ועל זה כתב מור"ס שם ז"ל, לא ראייתי טהגין לגטת שנת רק מחייבין אותו לרפואתו ולקנסו החובל כפי הנראה לדינים, ע"ש. וכאן בהג"ה לא הזכיר שמחייבין לרפואתו וכלל דמי הרפואה דמי הפיוס. ומ"ש ולא ראייתי טהגין קו, נראה דקאי אמ"ש המחבר לגטת שנת וריפוי, על זה כתב ד"ה כו', ושגם הוא לא ראה לדקדק לכופו לשלם שנת וריפוי על פי השומא רק לכופו לפיוס: סעיף ג' י"ג בהמה שהזיקה את האדם כו'. צנ"ק [דף ב' ע"ב] מפרש הטעם משום דאלס יש לו מזל, ופרש"י [ד"ה אדם] אלס שהוא בר שכל משמר נפשו: * י"ח וי"א דוקא גזילות כו'. עיין צנ"י [ב"ק דף ל' ע"ב מדפי הר"ף] דכ"כ לתרן הגמרות אהדדי, אבל המוספות שם דף פ"ד [ע"ב ד"ה אין וכו' במרא דגנין דף פ"ח ע"ב ד"ה אין וכו' דקנהרין דף ג' ע"א ד"ה שלא חילקו בע"ה, וכתב דוקא גזילות הנאות על ידי חלונות הוא דלא דנין, וזהו דעת המחבר שכמעט קנס דדיני גזילה, ועיין דמ"מ סעיף ד':

תומ"ס
ס"ב
צנ"ק
ס"ג
משה"כ
ס"ה
משה"א
ס"ב

הגה (א) וי"א ש"אף ריפוי ושנת אין דנין ז"ל אלא ראייתי טהגין לדקדק בזה רק כוסין החובל לפיכך הנחבל ולקנסו כפי הנראה להם וכמו שיכתב בסמוך (סעיף ה') *.

ג י"ג בהמה שהזיקה את האדם אין גובין גזקו דיינים שאינם סמוכים בארץ ישראל מפני שהוא דבר שאינו מצוי אבל אדם שהזיק בהמת חברו משלם גזק שלם בכל מקום וכן בהמה שהזיקה בשן ורגל הוראיל והיא מועדת (להן) מתחלתה הרי זה דבר מצוי ומגבין אותו דיינים שאינם סמוכין בארץ ישראל וכן מי שנגב או גזל (מגבין ממנו הקרן בלבד).

הגה (א) וי"א דוקא גזילות דשכיחי כגון כופר בפקדון וכדומה אבל גזילה מ"ממש לא שכיחא ואין דנין אלא אם כן הגזילה קיימת מחייבין להחזירה:

ציונים ומקורות (ד) טול שם בשם הל"ש. (ה) ד"מ לעת מהר"ם [מהר"א] בפסקי סימן כ"ח. (ו) רמב"ם שם פ"ה מסנהדרין דין י"א. (ז) עמק יוסף שם פרק המזל דף ל' ע"ב מדפי הר"ף, ד"מ ד'. (ח) ממהדורת הסמ"ע. (ט) ממהדורת הסמ"ע.

גזילות] דברי המוספות בזה. ולכן נ"ל דס"ל להמחבר כדעת הרמב"ם [פ"ה מסנהדרין ה"ג], שכמעט קנסם כל גזילות דנין, והא דלמרינן בגיטין פרק המגרש

מורו זהב

סעיף ג'. אבל אדם וכו'. בב"ק [דף י"ד ע"ב] אמרינן מכה לא שכיחא, וצ"ל דלא שכיחא כולי האי כמו טריפה דעבד שם צריכותא:

כבושת ופגם דשכיח הוא וכו'. נ"ל דהרמב"ם [פ"ה מסנהדרין ה"ח] לא גרס בגמרא אלא בבושת לחוד, ויש הוכחה לזה, עמ"ש לעיל בביאורי הסור [סעיף ד']:

באר הגולה

. ועיין לקמן בסיומ סעיף ז' בהגה. כ. שם הרמב"ם [פ"ה מסנהדרין דין י"א] מעבדא דהוא מורא דאלס וכו' שם [ב"ק פ"ד ע"א]. ל. שם הרמב"ם [פ"ה מסנהדרין דין י"ג] ממסקנת הגמרא שם [ב"ק פ"ד ע"ב] ע"כ בקנסא לא עבדין שלימותיהו, ומכמה עובדי שם דף קט"ו ע"א. מ. מההוא דגזל פדנא דמרי שם [ב"ק] דף ל"ו ע"ב, ומההוא גבול דכנה אפדנא וכו' [שם] דף כ"א ע"א, והא דליחא נמשנה ריש קנהרין ושם בגמרא דף ג' ע"א דגזילות ב' מומחין, היינו בגזילות ש"י חלונות, כ"כ המוס"ק שם וד"ה שלא תנוונ ודלת]. וכ"כ הכסף משנה שם בפ"ה [מסנהדרין דין י"ג] לדעת רבנו. מ. פי' קעין ויגזול את האמת מיד המזרי [שמואל ב' כ"ג כ"א].

קנסא נעשו כמש"ס ור' אושעיא כו', ובאונס ומפתח אע"ג דליח בכו טק ולעור ויטעם כמש"ס, מ"מ לא גבין כו"ל, ומשמא כו' ק"ל דהיזק שאינו יזכר לא שמה היזק, אבל עדים וזממין ק"ל כח"ק, ודוקא דעלכא למהדר דהקרון כ"ס הוא. ואף שמהר"ם בהג"ה שם נסתפק בזה וכו', הוא עצמו כתב בשמו בקוף פרק ה' [בסוף סימן י"ב] דמ"ה וזהו"ו כו' דגובין*, וכ"כ טוש"ט בקוף סימן מ"י, הרי מן השלשים אטת שם אן ורגל ומוקר ומפגל וכופר ושלשים של עבד, עיין מוס"ק [ב"ק] ה' א' ד"ה למעוטי כו', אין גובין צנבל אלא ט"ו עם מקור, ולהר"ב בהג"ה אין אלא י"ג (ע"כ): (ליקוט) אבל שבת כו'. וכ"כ בהגהות אשרי ריש פרק המזל [סימן ב'] בשם ר"מ, וטענת סופר שם מ"ש טעם ופשיע שם ט"ו דברים ומש"ל, וכן משמע במו"ש שם [ב"ק פ"ד ע"ב] דקאמר הלכן אדם נאדם כו' טעם אע"ג כו', משמע דאדם כעבד כו' רצא לטעמי, משמע דוקא דעבר הישום, וכן שם דמשני אמרי כי קא עבדין שלימותיהו צמדי דקיס כו' אלס נאדם נמי פוק חו"י, ועוד מדפריך שם ועוד משלום כפל כו' ולא פריך משנת וריפוי (ע"כ): טו. וי"א שאף ריפוי ושבת. רש"י קנהרין ב' א' ד"ה וחלונות כו' וכמ"ש צנ"ק [פ"ד ע"ב] הלכן אדם נאדם כו': סעיף ג' טו. בהמה שהזיקה כו' אבל אדם כו' וכן בהמה כו'. שם [ב"ק פ"ד ע"ב] ע"א עיין באה"ג אות ב': יז. וכן מי שנגב. צ"ק ד' ב': יח. או גדל. שם [ב"ק ד' ע"ב] ור"ל שם ריש קנהרין [סימן א'] (כו') [כתב] לפי מאי דמסקי צנ"ק שם [פ"ד ע"ב] אלא כו' וקאמר שם דחלונות לא שכיחא, משמע אבל שאר מילי שכיחי אפילו גזילות, ור"ל כמ"ש מוס"ק שם [ב"ק פ"ד ע"ב] ע"א עיין ד"ה אין דמ"ש נמתי גזילות היינו ע"י חלונות וצנבל חלונות הוא וכתב שהרי נכמה מקומות כמ"ס מל"ט שהיו דנין גזילות, וי"א דוקא כו'. כן פירשו צמתי ... [מל על דמין, התי"ג]. (ליקוט) וי"א דוקא כו'. מ"מ אינו מתורן קושיות מוס"ק [ב"ק שם] מה שהקשו משם ל"ו ב' מההוא גבול דגזל פדנא כו' וקאמר לשלם שנת וכו' דרצא דמדינא קאמר, וכן כמה סוגיות קשה לדבריו, אבל מוס"ק כתב גזילות מתמת חלונות, והר"ל שם ריש קנהרין [סימן א'] דלמסקנא דגמ' צ"ק שם הדר מגזילות, וכ"כ הטוש"ט בריש סימן ל', ודבריו דמוקים לכל הסוגיות דמתני' דריש קנהרין וגמ' סוף גיטין [פ"ה

באר היטב

וחלונות ללא שכיחי, היינו הקנס מגזילות, כגון משלומי כפל וד' ויהי וכו', עכ"ל. ודבריו דמוקים בעיני, כי כל זה לא עיין בגזלן, וד"ק. ומ"ש המחבר מגבין ממנו הקרן בלבד, פירש הבי"ח דוקא הקרן, אבל לא השנת לפני יאוש, ואין כן דעת הש"ך [סקי"ד], אלא דגם השנת לפני יאוש מגבין, ולא אחי למעוטי אלא קנס דגזלן כו', פ"ט:

כמ"ע [סקי"א]. וכ"כ הש"ך [סקי"ז] בשם מהר"ל: יב. לפיכך, כתב הסמ"ע [סקי"ב] דגם דמי רפואה כולל הרמ"ל דמי הפיוס, והוא פשוט: סעיף ג' יב גזילות. כתב הסמ"ע [סקי"ד] דעת המחבר שכל דמי גזילות דנין, חוץ מגזילות הנאות ע"י חלונות אין דנין חמת הזה. אבל דעת הש"ך [סקי"ט] דגם גזילות ע"י חלונות דנין חמת הזה, והא דלמרינן צ"מ פרק המגרש דאין דנין גזילות שלחו ערוך השלם <מהדורת פריעדמאן> - כ ח"מ א א - כו / קארן, יוסף בן אפרים {עמוד 110} (726077)

חת"ם

שו"ת חיו"ד סימן צג צד

סופר

קנו

חולין ה) הארכתני בישוב קושיתו, ואין כאן מקום להעתיק זה:

ועוד מיייתי מעלתו ראייה דבשר עוף ובהמה חדא הוא בשמא, מאותו הראייה דמייתי הראב"ד ט) דחלב ובשר מב"מ מדחייב על החלב משום אמה"ח [חולין ק"ג ע"א] ש"מ בשר מקרי, א"כ אותה הראייה יש נמי לבשר עוף אי לאו דמתקרי בשר לא היה חייב עליו משום לא תאכל הנפש עם הבשר, אלו דברי מעלתו. ותמהתי עליו מה ענין זה לזה נהי דבשר עוף מקרי, בשר סתמא לא מקרי, והשתא קרא שפיר קאמר לא תאכל כל נפש עם בשר שלו, נפש הבהמה עם בשר הבהמה, וכן נפש העוף עם בשר העוף לא תאכל, ואין זה ראייה שיהיה עוף עם בהמה מב"מ בשמא, משא"כ חלב עם בשר מיייתי ראב"ד ראייה ברורה:

ומה שרמזו ע"ד שעה"מ בפ"ז מא"ב [סוף ה"ח], אעתיק לו מחי' ז"ל ובשעה"מ כתב דל"ל דס"ל לראב"ד דבחלב דחייב ג' היינו משום בשר מן החי, דא"כ לא יתחייב משום טריפה, דבמה"ח וטריפה מחד קרא נפקא, ול"ל נמי מדקרי ליה אמה"ח ובקרא כתיב נפש עם בשר, ז"א דבשר דהאי קרא לאו דוקא, דהרי אפי' חלב נמי הוה אסרינן משום אמה"ח פ"ק דבכורות [ו' ע"ב] אי לאו קרא דחריצי חלב, וליכא למימר נמי מדלוקה משום טריפה ש"מ הוא בכלל ובשר בשדה טרפה, גם ז"א דהא כתיב לאו בפ"ע בחלב נבלה וטרפה יעשה לכל מלאכה ואכול לא תאכלוהו, והניח בקושיא על הראב"ד:

ותמה אני על הגאון ז"ל לפי דבריו דלמא לעולם משום במה"ח לקי מקרא דבשר בשדה טריפה, והא דלקי נמי משום טריפה היינו משום דפריט ביה עוד לאו ואכול לא תאכלוהו. אבל האמת יורה דרכו דמוכח מש"ס דזבחים ע' ע"א דלא אצטריך קרא ואכול לא תאכלוהו אלא לצריכותא דהתם ולא להוסיף לאו בחלב טריפה. ועוד קשיא לי על הרב ז"ל דמהדר אפירכא מ"ט לא הקשה נמי אי ס"ד דמשום דמחייב עליו משום טריפה יהיה שם בשר עליו, א"כ גם לחלב וביצים יקרא שם בשר שהרי גם הם אסורים משום טריפה. אבל קושיתו מעיקרא ליתא דודאי דברי הראב"ד הם כפשוטו דמפרש הסוגיא אכל חלב מן החי חייב

משום אמה"ח דהוה בכלל נפש עם הבשר ומזה מוכח דשמו בשר, ומה שקשה מפ"ק דבכורות דהוה בעי למיסר חלב משום אמה"ח, לא היא התם הוה בעי למיסר משום צירן ורוטבן שהרי הבהמה כולה היא חי והחלב הוא ציר היוצא מזה החי, וכן יראה כל מעיין שם בתחלת הסוגיא דאת הגמל ישפוט בצדק דכן הוא ולק"מ יא):

בל מ"ש מעלתו לדחות דברי נב"י [מהדו"ק חיו"ד] סי' ל"ב, הדין עמו, ובפרט מ"ש משני שבילין דלא דמי להא כי עוכלא לדנא, וכבר בנה בעל הספר הנ"ל כמה בנינים על אלו היסודות בספר הזה, ואין ראוי לסמוך עליהם, וראיית מעלתו לסתור סברא הנ"ל ממסוכן ברה"י והוציאו לרה"י בפ"ו דטהרות [מ"א] ומסוגיא דרפ"ק דנדה [ה' ע"ב] מטה אין בו דעת לישראל, ראיות נכוחות הם למבין, ויעיין היטב במשנה למלך רפ"ט מאבות הטומאה ובד"ה שוב ראיתי וכו', ויעיין בתוס' פסחים ט' ע"ב ד"ה היינו וכו' דלענין בדיקה דרבנן אזלינן לקולא ולענין אכילה דאורייתא אמרינן היינו ט' חנויות:

הכ"ד א"נ:

משה"ק סופר מפפר"מ

תשובה צד

שיל"ת, פ"ב יום ד' ג' אדר תקע"ד לפ"ק. שלום תניין לתלמידי האהוב כבוד הרב מהו' הירש ג"י קוניין:

יקרתו הגיעני, ומה דקשיא ליה אהרמ"א סי' ק"ד [ס"ב] והוא מתשו' הרא"ש [כלל כ' סי' א'] עכבר שנפל לשומן, והוקשה למעלתו נימא אוקמא בחזקת חיים והשתא נפל. הנה תרתי קאמר מעלתו חזקת חיים ועוד השתא נפל. ואני לא ידעתי מה בכך שהיה בחיים, אי שהה בתוכו זמן הראוי לפליטה ובליעה מחיים או כמות לעולם השרץ אוסר א. וראיתי בפרי מגדים א"ח סי' תמ"ז [בא"א] בסופו דבדגים חיים לא שייך בליעה, ורצונו מה שבלעו הם חמץ או חלב, וטעמא משום שע"י חום הטבע נתהפך לבשר ודם, דלא עדיף מאלו אכל חמץ וחלב דמותר הדג וק"ל:

י) לעיל סי' ע' ד"ה נחזי, ולהלן סי' ק"ו ד"ה ובחידושי, מבואר יותר, ע"ש.

יא) וכ"כ בקיצור בחי' חולין ק"ג ע"א ד"ה אכל חלב.

א) בליקוטי הערות הובא מו"מ גדול בענין חי' זה

הודפס מאתר אוצר החכמה

ח) כונת מן לחי' חולין מימי חורפו, או משנת תקס"ט שלא נמצא בידינו רק על ב' פרקים הראשונים, ועיין בחי' מהדו"ב ד"ה והקשה בט"ה"ק.

ט) הובא ברשב"א חולין צ"ח ע"ב ד"ה אמר אביי.

ע"א או כהרמ"א וכמ"ש הש"ך סימן ק"ה סק"ח. דע בעיקור הדין לא נפקא מיניה כולי האי, דאנו רגילים להחמיר בכל הכלים אפילו כלי שלישי כל זמן שהי"ס"ב, וכמ"ש פר"ח ס"י ס"ח [סקי"ח], אם לא בהפ"מ ויש עוד סברות להתיר, ובכל זאת אם אפשר להכשיר הכלים ולהשהות כלי חרס אנו מצריכים הכשר ושיהוי ולפעמים ג"כ להגעיל הכלי חרס ג' פעמים ברותחין אחר השיהוי, וכמ"ש הטור ס"י קכ"א בשם העיטור, דכל מה דאפשר לן למיעבד בהיתרא עבדינן, ואז ר"ל כשהוא הפ"מ ועבדינן כל טצדקאי הנ"ל בודאי יש להקל אפילו בדבר גוש, דכדאי הרמ"א לסמוך עליו ואפי' בבשר בחלב דטעם כעיקור שלו חמירי טפי, מכל מקום על כל פנים הכא ע"כ לא בשול גמור הוא, כמו שהוכיח מנחת יעקב כלל ס"א בסופו מש"ס פכ"ה [ק"ד ע"ב] דפריך ס"ס כלי שני הוא, ומאי פריך המקשן דלמא בדבר גוש מיירי, אלא על כרחך פשיטא לסתם תלמודא שהקשה דע"כ איסורא דאורייתא ליכא משום דעכ"פ אינו מבשל, אלו דבריו. והנה לפ"ז הה"נ לענין שבת דאינו מבשל. וכבר היה נגד ענין דברי מגן אברהם ס"י ש"ח [סקמ"ה] דס"ל דאפילו לענין שבת מקרי בשול, וא"כ הדרא קושיא לדוכתא מרפכ"ה הנ"ל. ונ"ל נהי דלענין שבת מקרי בשול אפילו כהאי גוונא משום דאפילו צלי נמי הוה בשול לענין שבת, אבל בב"ח י"ל דסבירא ליה כהר"ן ספכ"ה דף ש"ג סוף ע"ב א) דאין צלי אוסר בב"ח והטעם משום דהוה טגון ולא בשול, וראיתו מסנהדרין ד' ע"ב ותוס' ד"ה דרך כו"ג, ובפר"ח [סי' פ"ז סק"ב] ופלתי רס"י פ"ז [סק"ב], ויבש וגוש לא עדיף מצלי, ועיין ש"כ רס"י צ"ב [סק"ג] א. ואם כן נהי דבשול גמור הוא לענין שבת מכל מקום לענין בשר בחלב לא מחייב מה"ת וליכא אלא איסור דרבנן, ומכ"ש בשארי איסורים דלא חמיר טע"כ כ"כ דיש לסמוך אהנ"ל א:

בשגם עיקור הדין צל"ע מתוס' זבחים דף צ"ו ריש ע"א כתבו דשני דברים יבשים מקרי נפסק הקלות יע"ש, ואי איתא תיפוק ליה דהוה ליה

עובדא ידענא בפ"פ דמיין פרח תרנגולת לתוך קלחת חמאה רותחת על האש ומתה בתוכו, והורה גאון אחד א) ומהולל מאוד שאסור החמאה אפי' לגוים, ושפכוהו בחוצות, ולבסוף הזכירוהו דבשר עוף בחלב מותר בהנאה, ובתוך כדי דבור השיב הגאון זצ"ל דאה"נ בהנאה מותרת ולמוכרה לגוי אסורה משום בליעת אבר מה"ת דאסור לב"ג, והיה נראה לעין דתחלת ההוראה לא היה מטעם אבר מה"ח, וכשגגה יצאה מלפני שליט, אך לא יאונה לצדיק כל און הזמין לו השי"ת תירוץ לשזביה מכיסופא. מ"מ נלמד דגם בחי שייך פליטה. ותלמידי הרבני המופלג מהו' ברוך נ"י הביא ראיה ברורה מדברי המן הרשע שברא"ש בסוגיא דעכברא בשיכרא [ע"ז פ"ה סי' י"א] ע"ש:

ומה שהקשה נימא השתא נפל, לק"מ דמחזקינן איסור מזמן לזמן, עיין מג"א סי' תס"ז סק"י. והפלתי בסי' ק"ד [סק"ד] כתב דברים תמוהים בזה, דמייתי מתוס' נדה [ד' ע"א ד"ה שכל] דוקא בקדשים מחמירים, ולא ראה דהיינו ממקום למקום, אבל מזמן לזמן אמרינן כמוכח מסוגי' דמומין [כתובות ע"ה ע"א]. ועוד בלא"ה אין ראיה מסוגיא דנדה דהתם איכא חזקת חי דשרץ וחזקת טהרה דקופה ואיכא תרי חזקות, משא"כ הכא חזקת כשרות והיתר איכא חזקת חי ליכא, דגם בחיותו אוסר כנ"ל, ותל"מ. הכ"ד א"נ הבע"ח:

תשובה צה

שיל"ת, מ"ד יום ג' כ"ב תמוז תקס"ל. שלום לך התלמיד הותיק אהוב כבן האברך הרב המופלא כבוד מהו' ליפמאן נ"י אב"ד רק"ק קאלדי יע"א:

אשר בקשתני להודיעך דעתי בדבר גוש אי דינו ככלי ראשון כדעת המהרש"ל פכ"ה ס"י

(ב) ראיה זו מובאת בפר"ח ובפלתי הנז' בסמוך, ויתכן שצריך להוסיף בסמוך: ע"ש ובפר"ח וכו' (ג) וכ"כ בחי' חולין ק"ד ע"ב ד"ה ועיין מנחת, ושם מבואר יותר, ע"ש. (ד) בפ"ת סי' צ"ד סוף סק"ז העיר דלכאורה אין זה כ"ש, אדרבה בשאר איסורים יש להחמיר טפי דלא תלי אם הוא דרך בישול, ואיכא חשש דאורייתא. ובליקוטי הערות הוסיף עוד להקשות, ע"ש.

דיש פליטה מחיים, ורוב המחברים הוכיחו בראיות מש"ס וממעשים בכל יום דלא חיישינן לזה, ע"ש. (ב) בשו"ת יד אלעזר סי' קכ"ה כתב כי הגאון המורה היה זקנו הגאון בעל הפלאה זצ"ל, וזו היתה השאלה הראשונה שהובאה לפניו בבואו לק"ק פפד"מ. (ג) בחי' זה דנו רבים מכמה אנפין, א' מצד דבהמה בחייה לאו לאברים עומדת, ב' אי טע"כ נאמר כבן נח, ועוד, הובאו דבריהם בליקוטי הערות ע"ש. (א) לפנינו (ד' וילנא) מ"ג ע"א.

יד שאלות ותשובות אלעזר סח

דלח כותי' נשום נוי חיכל ניידי וכו' וצויתר תימח סח הש"ק וצ"ח סס צרייתח ונפורסת דלח כרצ"י יע"ש. ויעיי' עוד תוס' חולין ק"צ ע"א ד"ה לזל וכו' דגם ונתני' דטהרות ונשומע דלח כרצ"י. ולע"ד יס לייסצ שטתו צזה. דהנה צונם' פקחים ג' ע"צ מייטי הש"ס עוצדח צהסוח ארנאה דאכיל פקחים צירושלים וכו' עד דצדקו צתי' ואשכחוהו דארנאה סוח וקטלוהו. והנה ונשומעות דצרי רש"י סס שכ' דציד רי"צ ל"ה ה' להורגו יע"ש נראה דעפ"י דו"ד קטלוהו ולח צחימה שפוכה נהרג ניד ונקבלי הדת. ולכאורה קשה טוצח מאין נאלח לו חוצה מן התירה להענישו צמשפט מות. והלח אין צ"כ נהרג רק על שצע מלות דיל'. ואפילו חי כימח כשעת הסוצרים דלחו דכל ערל וצ"כ לח יחבל צו קאי עלי' ולא על ישראל הציחילו. עכ"ל תיקשי דהא לחו זה אינו מוז' מלות צ"כ. ואולם אחר העיון י"ל כיון דמלות הפקח היא לללות ראשו על ברעיו ועל קרצו. וכולו כאחד נשומע ואף לר"ע דתולין צבי ונעיים חולה בו. ומ"מ הרי יס כאן צגוף הפקח צלוע וצבי ונעיים דכאקר לצ"כ נשום חמה"ח. ואס כפסך לומר דלר"ע אין כאן צליעת צבי ונעיים צגוף הפקח. הרי י"ל דצדקו ונאלח שאכל ארנאה זה וצבי ונעיים עלמס. ולכך צדין הרגוהו ונלד שאכל חמה"ח שהוח א' מוז' מלות צ"כ. אך כ"ז יתכן לשעת רצ"י דאין וצונקין וכו' נשום דנמחל צדקולח. מש"כ חי כימח דכחה סצרתו וכח ונתני' וצרייתח תיקשי כנ"ל. ולפ"ז מייסצ שטת הרמב"ם ונשום דצכל דוכתי קי"ל ונעשה רצ ודו"ק. והי' צזה שלום וכ"ע כנפסכס ונפס ידידכס דש"ת כה"י.

קבו

ב"ה ווען עש"ק ד' סיון ישישו בשמחת ההג הבע"ל לס"ק. שובט"ס לכבוד ידידי ש"ב הרב המאה"ג הותיק. מלא עתיק. המופלג בתורה וביראה שזהרה. בנן של קדושים מזה"ר אברהם הלוי איש הורוויץ נ"י אב"ד דק"ק זאליגעשקע יע"א:

כבוד ונעלתו כ"י רולה לרעת מוות דעתי העני' צדצ הנאורע צקחלתו י"צ קצח' אכסיס לצה"כ והן צעון כתחלתו נאוד צרלותס ס"ת מניח על הארץ. ועתה נפסס לז'אול הגיעו איד להתכהג עם התענית?

הנה ונקר ענין הזה בתוצ על ספר נשפטי שמואל הציחו מנ"ח צקי' נ"ד ונשען אהסוח עוצדח דמייתי הש"ס צונס' נ"ק כ"ו ע"א דרצי כקס לאפנויי שקל התפלין ואחת' אצי קדיח וכו' ואומר השתא איצעי לנקרע שתי קריעות. הרי דלח דוקא צרוחה שנסרף אלח הס"ד צכל כליין קצח צדך צזיון לריע"י להשתענות. זהו תוכן דצרי' יע"ש. ופר"מ נ"י העיר צלדק איד מוכיח נשס דהי' כליין עם הצזיון להיכח דליכח רק צזיון לצד. וכצר קדמויה צזה הגאון צשורת אנרי ח"ס ס' וי"ו ח"ל וצחמת אין ענין נפילה לארץ לרואה שנסרף צזרוע ללמוד נשס כלל וצלתי ספק הרגיט צזה צעל נשפטי שמואל ולכך כחצ הונג"א שהורק סנוך קלת עכ"ל יע"ש. ולע"ד אשפר לווער דהא דל"י הוכח הרואה ס"ת שנסרף מייצ לקרוע צ' קריעות א' על הגויל וא' על הכתב צחמת סוח א' נשן

הגאון אצי' דק"ק לוכן כ"י צונכתצו להרצ הגאון אצי' דק"ק ווירלצורג כ"י. כי יס מני מינים ונעיפות הללו נלמחנו לח נדע איזה מין הנותר ואיזה מין האסור. אי"כ איפה כפל נקורת התיטר הכ"ל צצירל. יען אין סוס יקוד להתירל. וכל כה"ג על הנותיירס להציח ראי' וזולת זה אין צדצריהס כלום. ואולם ונוצטחני אשך גס הרצנים הגאונים הנותיירס יענו ויאמרו נעשה טעות היו דצרינו לח קיינויס ולח סריירס. ולעופות החדשים אלו ענח יקרלו. כל אוכלס יאסונו וחמלס יסאו. יולח ה' ויערה רוח קדשו עלינו. ועלת אונח ושלום תהי' צינינו. ותחו צליון עינינו צונתרה צינינו. והי' צזה שלום וכ"ע כרלזנו וכרלון ידידו דש"ת כה"י.

קבה

ב"ה יום עש"ק מ"ב שבת תרכ"ז לס"ק סה ווען.

שלום רב לכבוד הרבנים המופלגים הריפים ובקיאיים וכו' מזה"ר שלמה יורא קליינר נ"י ומזה"ר יחיאל מיכל טארטין נ"י בק"ק מאנישטריטץ יע"א.

על יקרה ונכתצס צחתי כעת להסיצ לכ"ת כ"י צקולר חנריס כונסת הפנח' אשך ענודי. הנה כנפסכס צשאלתכס חי צעל חי ונפלינו ונצליע חי לח. ועיניכס למוכח הציעו לח אשך נגזר על ספק זה צשורת חמס סופר ח"ד קי"ז דפטיעה לי' דנפלינו מנהך עוצדח שהציח צסס גאון אחר שהורה צעוף חי אשך כפל לתוך יורה של חמח' רותחת דאסוד למוכר חמנאה לככרי וסיינו ונלד קצלעה מאלונה"ח קודס קנות העוף. ורו"מ כהצו לתנויה הכי צליעה חונה"ח כאקר לצ"כ וכו"ע לישראל ונשקרת נפקא ולישראל האור ולח לצ"כ. וערס אענה על תנויהכס לריך אחי להודיע לכס כי הגאון הנורה הזה ה"א ח"ל הגאון קצכ"ח הפלחה ז"ל. והיתה קשאלת הרלס'נה שהוצחה לפכיו צצולו לק"ק ספד"נו. וסורלתו צקדושה היתה ולח כלאקר ככתצתס צחפזי כל אדם כי נעשה טעות גמור. ונהפוך סוח ותמה אקרל כי נעלס ועיניכס הלכה ומוכות צישראל דלח כתנו טעורין לצ"כ. ולכך אסוד לדיד' נששו צשר גידין ועלמות ולישראל דוקא דחייכח כזית צשר. ועיי' צקונצ"ס פ"ט נה' מלכיס הל' יו"ד שכתצ דצ"כ מייצ על חמה"ח וצשר נשחי' אכל שסוח. ופסוס דצליעת אקר לח גרע וכל שסוח. ולפ"ז צצ"כ ח"ל לשוס למוד חטוכ"ע. גס מנח שהוקשה לכס על הרל' שהציח צעל ח"ס ז"ל צסס חלמיו ונהך נודרש שהציח הרל"ס צונס' ע"ז דכי כפל צצו-צכוסו קל אחר נשס זורקי וקויתו. ואלמח דצפ"ח ונפלינו. והוקשה לכס גודקלאור סתנח ומשמע אפי' מת חצוצ. לע"ד יפה כיון החלומיד הכ"ל דנלסון סאודרס כי כפל וכו' דייק. דנשומע שזורקו תיכף לאחר צפילתו לכוס. דלח"כ הכ"ל נאלח צצו. צלושן דיעה דנו והורו גלוני ישראל ז"ל הכ"ל דצפ"ח ונפלינו ונצליע:

ואגב

דחיי"י צענין זה אליע כהן נח שחמרת' צככצ הנייס לייסצ שטת הרמב"ם צפ"ס מנ' מלכיס הל' י"ג דכאקר לצ"כ אצר וצשר הפורסן מן הנשקבת. ותננה עלינו הכ"ע עם איד שסר רבינו כרצ"י צונס' חולין ל"ג ע"א וסח וסיק סס הש"ס